

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Första Kammaren. N:o 26.

Fredagen den 13 April.

Kammaren sammanträdde kl. 1,33 e. m.

Justerades protokollet för den 5 i denna månad.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ansvar för vissa af fiskare i Nordsjön begångna förbrytelser; och

N:o 19, om ändringar i konkurslagen den 18 September 1862.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran Stats-Utskottets den 11 innevarande April bordlagda utlåtanden N:is 31—35.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar-
efter Kammaren åtskildes.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 14 April.

Kammaren sammanträdde kl. $1\frac{1}{2}$ e. m.

Justerades protokollet för den 7 i denna månad.

Anmälades och bordlades

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 24, i anledning af väckt motion om lagstiftning till förekommande af skogsförödelse; och

N:o 25, i anledning af väckt motion om utarbetande af förslag till ny legostadga; samt

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 7, i anledning af Herr Casparssons motion (N:o 31) angående revision af gällande föreskrifter rörande eder samt om ändring af nuvarande edsformulär.

Föredrogos och biföllos Stats-Utskottets den 11 och 13 innevarande April bordlagda utlåtanden:

N:o 31, angående ersättning åt Riksdagens bibliotekarie för ordnande och katalogisering af de till Riksdagens och Kamrarnes kanslier samt Utskotten hörande böcker, arkivalier och kartor m. m.;

N:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående delaktighet i folkskolelärarnes pensionsinrättning för lärare- och lärarinnebefattningar vid de af landsting inrättade seminarier för bildande af lärare och lärarinnor vid småskolor;

N:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående pension å allmänna indragningsstaten för Auditören Fritz von Schultz;

N:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående

pension å allmänna indragningsstaten för afidne Landshöfdingen J. G. Asplunds enka; samt

N:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om postångfartyget Sofias upplåtande till enskild person för en vetenskaplig expedition till Grönland.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar-
efter Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 2 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 17 April.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades protokollet för den 10 i denna månad.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, N:o 20, till Konungen dels om jernvägsbyggnader för statens räkning och dels om inköp af jernvägen mellan Söderhamn och sjön Bergviken.

Anmäldes och bordlades:

Stats-Utskottets memorial N:o 36, med förslag till voteringspropositioner med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel; samt

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 8, i an-

ledning af väckt fråga om obligatorisk veterinärbesigtning vid export af kreatur samt desinficering af kreaturförande fartyg.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Lag-Utskottets den 14 innevarande April bordlagda utlåtanden N:is 24 och 25 äfvensom Första Kammarens Tillfälliga Utskotts samma dag bordlagda utlåtande N:o 7.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar-
efter Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 18 April.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 37, angående ifrågasatta förändringar inom riksdagshuset samt åtgärder för förbättrande af luftvexlingen i Kamrarnes plenisalar; och

N:o 38, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om ändring i villkoren för återbetalning af det till Kinda kanals aktiebolag beviljade statslån m. m.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 14 och 17 innevarande April bordlagda utlåtande N:o 24, i anledning af väckt motion om lagstiftning till förekommande af skogsförödelse.

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.*

Herr Dahl: Då jag betraktar en efter våra nu inträdda förhållanden lämpad skogslagstiftning såsom varande af den största betydelse för vår statshushållning, så ser jag i den reservation, som finnas fogad vid Utskottets föreliggande betänkande, ett steg enligt min uppfattning uttaget just i den rätta riktningen. Jag tillstår dock, att jag icke ogera skulle sett, om Lag-Utskottet hade funnit sig oförhindradt att i vidsträcktare mån, än som skett, understödja motionärens yrkande på lämpliga lagstiftningsåtgärder för hämmande af skogssköfving. Ty ingen lär kunna blunda för de ödesdigra följderna af en så beskaffad afverkning, som bedrifves i vårt land, och som vinner i omfattning efter hand som allt flere landsdelar genom jernvägskommunikationer sättas i en lättare förbindelse med utskeppningsorterna. Från många håll får man nog ännu höra talas om våra "outtömliga skogstillgångar", och försäkringarne härom hafva så länge och så ihärdigt upprepats, att hvarje försök till motbevisning af mängden betraktas nära nog såsom bristande patriotism. Emellertid hafva på sista tiden från flere trakter i vårt land, såsom från Småland, Vermland, Dalsland m. fl., varit synliga offentliga uttalanden, hvilka ådagalägga, att man nu fått ögonen öppna för de betänkliga följderna af skogssköfvingen. Det är egentligen mot förhärjandet af ungskogen, som klagomålen rigtats, och man kan icke neka, att häri röjer sig en ytterst tanklös misshushållning, som kan medföra stora framtida vådor för vårt land. Alldeles obehöfligt anser jag det vara att för denna Kammares ledamöter framhålla, hvilken vigtig plats den stora vegetationen intager i naturens hushållning, synnerligen i ett land sådant som Sverige. Vi bebo nemligen ett bergland, och med all flit och de största kostnader kunna vi omöjligten omskapa dess hufvudkarakter. All historisk erfarenhet kan säga oss, att i land af sådan beskaffenhet är skogsvegetationen på höjderna behöflig, icke blott för reglerandet af nederbördsförhållandena och för bevarandet åt de lägre trakterna af nödig tillgång på fuktighet och växtkraft, utan rent af såsom ett skydd emot hvarjehanda klimatiska olägenheter. Om man i ett sådant land totalt afverkar skogen på en trakt, har erfarenheten visat, att solen och vindarne hafva utpinat den bördigare jordmånen och störtregnat allt mer spolat bort densamma.

Huru handskas man då med vår ungskog? torde någon fråga. Jag ber att till svar derpå få hänvisa till vår utförselsstatistik, hvaraf framgår, att under femårsperioden 1877—1881 årligen utsändts i medeltal icke mindre än 12 millioner så kallade grufstötter eller pitprops, särskildt år 1880 öfver 16 $\frac{1}{2}$ millioner, hvarförutom vi under samma tid årligen utskeppat mer än 1 $\frac{1}{2}$ million sparrar af så små dimensioner, att de understigit 6,6 tum.

Om man nu besinnar, att allt detta virke utgöres af unga, raka och friska furu- och granstammar, hvilka i allmänhet säljas

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

till så lågt pris, att, sedan kostnaderna för afverkning och transport m. m. blifvit betäckta, sjelfva virkesmassan i många fall afyttras till utlandet för alldeles ingenting, så kan man svårligen värja sig för den tanken, att den nu lefvande generationen lättvindigt förslösar, till förfång för kommande generationer, en värderik kapitaltillgång, som vi dock i arf emottagit från våra förfäder. Jag har hört af en del personer, att denna ungskog utgöres af så kallade gallringsprodukter, och jag vill icke neka, att så i många fall kan vara förhållandet, likasom jag är den sista att bestrida nyttan och nödvändigheten af en förständig gallring; men det är till fullo bevisadt, att man på många orter i vårt land alldeles kalhuggit den skogbärande marken och alltså med ungskogen förfarit på lika orimligt sätt, som om det skulle låta sig göra att bibringa tänkande människor den öfvertygelsen, att barnamord i massa vore ändamålsenligaste medlet att åt den vuxna befolkningen bereda ökad trymme och större trefnad för framtiden.

En annan omständighet tager jag mig också friheten att påpeka, nemligen att våra oarbetade trävaror, som utföras till utlandet, utgöra icke mindre än 40 å 45 procent af våra betalningsmedel till utlandet, hvarmed vi betäcka en med hvarje år stegrad införsel af både nödvändighetsvaror och en mängd öfverflödsartiklar. Huru nu en kommande generation, efter så beskaffad skogsafverkning, till hvilken vi gjort oss skyldige, skall kunna hafva till sitt förfogande erforderlig tillgång på detta nödvändiga betalningsmedel, torde i väsentlig mån bero just på den omständigheten, att vi så fort som möjligt skaffa oss en för våra förhållanden lämplig skogsplanteringslag, och det är därför jag anser mig icke kunna underlåta, isynnerhet som jag blifvit dertill uppmädat, att nu framställa en värdsam anhållan om bifall till den reservation, som finnes Utskottets betänkande vidfogad.

Herr Adelsköld: Såsom skäl för sitt afstyrkande af motionen har Utskottet nu framdragit *samma* skäl, som alltid förut blifvit anförda emot stiftandet af en skogslag, nemligen att staten icke utan yttersta nödvång bör ingripa i den enskildes hushållning med sin egendom; att skogens bästa skydd är dess insedda värde; och att en god skogshushållning inträder i samma mån skogens värde ökas, men att lagstiftningen fåfångt skall, utan att kunna vädja till det enskilda intresset, söka medelst lagbud förekomma skogens missvärd. Vi hafva emellertid sett, hurusom under de senare åren, då skogens värde betydligt tilltagit, äfven skogsafverkningen bedrifvits i högre grad än förr och hurusom i flere trakter egendomar inköpts uteslutande för afverkning af skog. Jag skulle kunna nämna flera egendomar, å hvilka skogen sålunda afverkats och hvilka sedan lemnats åt sitt öde. Det vill deraf synas, som om det enskilda intresset gjorde sig mera gällande än tanken på det allmänna. Det viktigaste skäl, man andragit emot en skogslagstiftning, är det ingripande i eganderätten, som derigenom skulle ega rum; men vi hafva ju förut lagar, som ingripa icke blott i eganderätten utan till och med i den personliga fri-

heten, och detta af det skäl att de varit nödvändiga för statens och samhällsordningens upprätthållande. Om t. ex. en gäldenär icke betalar sin skuld, så tvingas han dertill af lagen; om en person bryter mot strafflagen, så beröfvas han sin personliga frihet. Borde man icke då stifta en lag mot den, som af egennyttja beröfvar staten dess förnämsta egendom, dess skog, hvarpå landets beboelighet är beroende. Ett sådant land som Sverige, så nordligt beläget, kan nemligen icke bebos utan skog, och utan mycket skog, ty denna inverkar i hög grad på klimatet, derigenom att den absorberar fuktigheten och derefter småningom utminuterar densamma. Om deremot skogen nedhugges, så blir klimatet torrare och kallare, och nederbörden mera våldsamt. Erfarenheten har visat, hvilka förfärliga olyckor uppkommit genom en obegränsad skogsafverkning, och vi läsa ofta i tidningarne om de öfversvämningar, som i följd deraf uppstått på många ställen i Europa och Amerika. Orsaken härtill är nemligen ingen annan än den skogssköfling, som egt rum sedan jernvägarne skapat tillfällen att på ett billigare sätt afsätta skogsprodukterna. Alla auktoriteter, som haft tillfälle att yttra sig i denna fråga, hafva också enhälligt tillstyrkt utfärdandet af en lag till skogens skydd. Så väl den komité, som för några år sedan tillsattes för att pröfva dessa ärenden, som äfven skogsstyrelsen har tydligt och klart uträknat, att afverkning af skogen pågår i större progression än tillväxten och att således, om det får pågå på samma sätt som hittills, skogskapitalet, liksom hvarje annat kapital, hvaraf mera än räntan användes, kommer att förr eller senare försvinna.

Ifrågasatt lagstiftning till förkommande af skogsförödelse.
(Forts.)

Dessutom ber jag få anmärka, att en skogslag likasom hvarje annan lag icke stiftas för de laglydige medborgarne utan med afseende på dem, som på ett eller annat sätt bryta mot densammas bestämmelser. Lagen afser sålunda icke dem, som sköta sin skog väl, utan dem, som skada densamma.

Jag vill icke längre upptaga Kammarrens tid, utan ber endast få yrka afslag å Lag-Utskottets hemställan och bifall till den reservation, som blifvit af Herr Bergström afgifven och hvilken jag för min del funnit vara så mild som möjligt, men tillika verksam för ändamålet, och hvars tillämpning icke borde ingripa mot andras intressen än dem, som köpt skog på *total* afverkning och som icke unna några fröträd att kvarstå.

Herr Carlheim-Gyllensköld, Theodor: Då jag för min del är en stor vän af skogen, skulle jag icke hafva något emot utfärdandet af en skogslag, men hyser betänkligheter mot en sådan gällande för hela riket utan särskilda bestämmelser för de olika delarne af landet. Om man granskar det förslag, som reservanten framställt, så synes det mig innebära temligen stora oegentligheter. Så t. ex. föreskrifves i § 1, att jordegaren skall vara pligtig att till skogsbörd bibehålla den egentliga skogsmarken, der den ej odlas till åker eller äng o. s. v. Den egentliga skogsmarken är nu på många ställen kal. Skola då jordegarne tvingas att plantera den? Uti § 2 inrymmes åt vederbörande myndigheter

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

ett, efter mitt förmenande, alldeles för stort inflytande på den enskilda eganderätten. Jag kan icke gilla en författning, enligt hvilken Konungens Befallningshafvande skulle hafva en så stor makt öfver enskilda personers rättigheter, som här ifrågasättes.

Granskar jag vidare förslaget, så kan det enligt detsamma inträffa att, om en innehafvare af skogen, som icke eger marken, finner med sin fördel förenligt att afverka skogen under första eller andra året, egaren af marken blir vid högt vite ålagd att åter plantera skog. Det är dock icke så stor våda, då ju egaren fått pengar för sin skog och alltså bör kunna vara i tillfälle att återplantera densamma. Men ett annat fall, som kan inträffa enligt den föreslagna lagen, är att, då laga skifte öfvergått ett par hemman, och den ene hemmansegaren vid bytet mist skog, som då blir stäld på afverkning, den nye egaren till skogsmarken kan blifva ålagd att förse den afverkade marken med ny skog. Detta synes icke vara öfverensstämmande med rättvisa och billighet. Måhända är det en brist i skiftesstadgan, att den icke bereder lättare tillfälle till skogsbyte, utan nästan tvingar till skogsköfning.

I § 3 stadgas angående aföning till tillsyningsmän, hvilken aföning skulle utgå från landstingskassan. Detta synes gå ut på att betydligt förbättra landstingskatterna.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, vågar jag hemställa om bifall till Utskottets förslag för närvarande.

Herr Wennerberg: Huru svårt det är att åstadkomma en allmän skogslagsstiftning, visa tillräckligt de sista tio åren. Nästan vid hvarje riksdag har någon motion väckts i syfte att åstadkomma vare sig en allmän eller en partiel skogslagsstiftning och endast med stora ansträngningar har det lyckats att på olika tider genomdrifva partiella skogslagsstiftningar, såsom för Norrbottens och Vesterbottens län. Man har på åtskilliga ställen sökt att genom landstingen åstadkomma en påtryckning, grundad på ett fullt väl känt behof af en sådan lagstiftning; men i de flesta fall hafva dessa försök strandat mot det onekligen ganska stora och viktiga skäl, som härvid alltid framhålles, eller att en dylik lagstiftning skulle i mer eller mindre mån ingripa i den enskildes rätt att förfoga öfver sin egendom. Jag medgifver, att en lagstiftning, som *verkligen* gör detta, förtjenar klander; men om man ser på de ingrepp i den enskildes rätt, som redan talrikt förekomma enligt andra lagstiftningar, skall man lätt finna orsaken dertill vara den, att den enskildes rätt *icke* får gå så långt, att den skadar en annan enskild i *hans* rätt; och helt visst föreligger just ett sådant fall, då fråga är om en skogslagsstiftning, och detta gör en sådan lagstiftning under försigtiga bestämmelser nödvändig, måhända för hela landet, men helt säkert för vissa delar deraf. Det blir onekligen en inskränkning i den enskildes rätt att förfoga öfver sin egendom som häraf uppstår; men om denna den enskildes oinskränkta rätt åstadkommer skada för hans grannar eller för hela landsdelar, så torde det vara statens skyldighet att träda emellan och tillse, att ett sådant förhållande undanrödjes och att genom

lag bestämmes, huru detta skall ske. Sådant är ingalunda ovanligt, utan förekommer i nästan alla andra länder, hvilka icke ansett sig förhindrade att antaga en allmän skogslagsstiftning, till stor fromma för landet.

Man tror vanligen, att det endast är de små jordegarna med mindre skogsdelar, som vanvårda skogen. Det är en känd sak, att Kronobergs län har sin egentliga styrka uti rikedomen på skog; och uti de statistiska uppgifterna under de sista tjugu åren hafva vi alltjemt sett samma yttrande angående skogsskötseln inom länet eller att skogen förfares fortfarande liksom hittills. Dock har detta läns landsting år 1875 begärt att en skogslagsstiftning måtte för länet antagas i närmaste likhet med den för Gotland gällande; men någon stadfästelse å en sådan har icke afhörts. Förlidet års landsting, som förehade frågan härom, yttrade sig — jag kan säga enhälligt — för densamma, ty blott en enda röst motsatte sig förslaget, men alla de öfriga till förmån för samma åsichter, som gjort sig gällande vid 1875 års landsting, eller att det vore af högsta vigt att få en lag, som bragte återhåll i skogssköfvingen.

Det är under sådana förhållanden, och utan att jag för min del vill påstå det af Herr Bergström i hans reservation framlagda lagförslaget vara tillfyllestgörande, som jag anhåller att likväl få yrka bifall till detta förslag, enär derigenom ett steg vore taget, hvilket måbända framdeles kunde medföra ännu starkare och beständare föreskrifter.

Jag vill icke besvära Kammaren med någon utförlig målning af tillståndet i afseende på skogsskötseln inom Kronobergs län; men jag tror, att hvar och en, som känner till förhållandena der, skall nogsamman inse, att en lagstiftning i syfte att skona skogen vore välgörande icke blott för det närvarande utan äfven för framtiden och att en sådan lag skulle skydda ej allenast den enskilde i hans, utan äfven socknens och hela landsdelens inbyggare i deras framtida rätt. Jag yrkar bifall till reservantens förslag.

Grefve Posse, Knut: I öfverensstämmelse med den siste tälaren är jag icke någon beundrare af det utaf reservanten framlagda lagförslaget; men då jag äfven yrkar bifall till det samma, sker det därför att jag vill söka bidraga till fastställandet af den åsigt, att statsmakterna äro berättigade att lagstifta äfven i detta ämne. Jag tror icke, att det är någon fara att antaga lagförslaget, äfven om man icke är nöjd dermed, alldenstund derigenom skulle åt hvarje läns landsting öfverlemnas att med betydande majoritet för sin del antaga lagen, och när landstinget får sålunda yttra sig i ämnet, förmodar jag, att det också får i behörig ordning framställa önsknningar om ändring af lagen med hänsyn till de behof, som kunna i hvarje särskild ort förefinnas. Stadgandet att lagen skall före dess tillämpning undergå pröfning i hvarje särskild ort, är väl en af de största fördelarne med hela lagförslaget. och på den grunden kommer jag att anhålla om bifall till Herr Bergströms reservation, ehuru anmärknningar nog kunna der-

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

emot framställas. Så t. ex. tror jag att hvad i § 1 säges om bete antagligen kommer att i den ort, jag tillhör och i hvilken skogssköfvingen troligen bedrifves i större grad än på något annat ställe, göra det svårt att få lagen tillämpad med kraft; men då jag vet, att 1875 års landsting fattat bestämmelser, egnade att borttaga det allmänna intrycket af dessa ord, tror jag också att landstinget skall, om lagförslaget antages, meddela sådana bestämmelser, att lagen kan utan våda tillämpas. Jag instämmer alltså med dem, som yrka bifall till reservationen.

Herr Bäckström: Jag vill till en början nämna, att jag icke varit i tillfälle att deltaga i Utskottets behandling af denna motion och derför hvarken kunnat biträda dess afstyrkande hemställan eller anteckna mig såsom reservant. Om jag hade varit närvarande, skulle jag hafva anslutit mig till Herr Bergströms reservation, emedan deri uttalas den åsigt, som jag hyser, nemligen att om staten skulle inblanda sig i de enskilda skogarnas vård, borde det ske på den grunden, att den enskilde åläggdes att besörja den nödiga återväxten. Jag kan dock icke annat än ogilla, hvad motionären anför i början af sin motion, att "det är icke utan bekymmer för framtiden som man är för år erfar, huru landets skogar förödas, utan att något göres för att bereda skogens vård eller sörja för dess återväxt". Mot ett sådant yttrande vill jag på det kraftigaste protestera, emedan jag är öfvertygad, att högst betydliga ansträngningar göras för skogens återväxt; derför anser jag för min del denna beskyllning var i högsta grad obefogad.

Utän att precis kunna vara öfvertygad om, att Herr Bergströms reservation är så alldeles nödvändig att antaga, tror jag dock, att det kunde vara bra att göra det, ty det högre värde, som skogen får för hvarje dag, gör att man äfven bör vårda sig bättre om den. Jag vill icke yttra mig vidare i frågan, utan yrkar bifall till reservationen.

Friherre von Kræmer: Herr Nils Petersson i Runtorp har genom den motion, som han afgifvit, och som ligger till grund för det Lag-Utskottets betänkande, som vi nu behandla, ökat detta års riksdags litteratur, med hvad Ibsen skulle kalla en "Gånganger". Det är nemligen ett gammalt, längesedan, såsom jag hoppades för för alltid, ibejlslaget förslag, som han nu återupptagit, och det är, detta 1874 års förslag, en envis gångangare, ty det har redan en gång förut varit upptaget, nemligen 1878 af då varande ledamoten af Andra kammaren Herr Severin Axell i afsigt, såsom han uppgaf, att sammanjemka de olika åsigterna hos Första och Andra Kammarerna, på grund af hvilka det 1874 fallit. Men sagda 1878 års förslag föll i båda Kamrarna, i Första Kammarerna med icke så särdeles stor öfvervigt, 47 röster mot 38, men i Andra Kammarerna med den betydliga öfvervigten af 101 röster mot 51. Icke dess mindre går nu detta 1874 års förslag igen. Men då jag säger, att detta förslag är en gångangare, så är det icke blott på grund af att det nu för andra gången återkommer; ty är icke detta förslag redan

i sig sjelft ett uttryck af den misstro, som man i äldre tider hyste mot den enskildes förmåga att rätt sköta sin hushållning, är det icke en gengångare från den nu redan aflägsna tid, då man utfärdade lyxförordningar, bestämde antalet rätter vid måltiderna och reglementerade i alla möjliga fall för den enskilde, helt och hållet underkännande hans förmåga att kunna bedöma, hvad hans fördel vore? I betraktande af den erfarenhet, som vunnits under det sedan dess förflutna seklet, och af landets framåtgående under samma tid, hvilket icke kan bero på annat än att de enskilda hushållat väl med sin egendom, frågar jag, förtjenar verkligen det svenska folket ett sådant misstroendevotum, detta folk, som under kampen med ett hårdt klimat och en karg natur, dock år efter år, årtionde efter årtionde ökat sin behållning på alla möjliga områden? Utan att anföra många exempel vill jag blott påpeka insättningarna i sparbankerna, hvilka redan motväga halfva vår jernvägsstatsskuld och snart torde helt och hållet motväga den. Jag vill äfven påminna om, hvad säkerligen hvar och en af herrarne här instämmer i, att hvar och en i sin oit på landet oupphörligen söker förbättra sin jord dels genom afdikning, dels genom andra åtgärder, hvilka ofta icke gifva afkastning för ögonblicket, utan först i framtiden, t. ex. genom byggnadsföretag, hvilka endast på lång tid indirekt kunna betala sig. Är detta verkligen ett folk, som så saknar all tanke på framtiden, att det behöfver ånyo sättas under ett sådant urmodigt förmynderskap?

Men, föreställer jag mig, att man säger, allt detta kan gälla på andra områden, men icke, då det är fråga om skogen. — Ja, jag vill erkänna, att der är ett egendomligt förhållande. Menniskans lif är så kort, och skogens lif är så långt! Det är svårt för den enskilde att i fråga om hushållning med skogen lära sig inse den unga skogens nytta för framtiden, ty hvarken han sjelf eller hans son upplefver vanligen den tid, då den planta, han satt, kan fällas såsom timmerträd. Äfven denna olägenhet är dock på väg att afhjelpas, derigenom att ungskogen får högre värde. I samma stund smärre dimensioner virke kunna med fördel afsättas, försvinner en stor del af olägenheten af skogens relativt till människans långa lif; ty när redan en 40—50 års skog kan mnd fördel afsättas, så ligger mycket nära till hands att tänka, att jag sjelf eller åtminstone min närmaste efterkommande kan komma att draga fördel af densamma, och då står skogen inom samma gebit som alla andra förhållanden, den svenska folket visat, att det har tanke för framtiden.

Det må tillåtas mig att, sedan jag sålunda i yttersta korthet påpekat de viktigaste allmänna synpunkterna, äfven påpeka ett par fel i sjelfva förslaget, oberoende af dessa allmänna teoretiska betraktelser, fel, hvilka ensamma torde gifva tillräcklig anledning att förkasta förslaget. Så heter det på första raden i första paragrafen: "den egentliga skogsmarken skall till skogsbörd bibehållas" etc.; hvem skall afgöra hvad som är "den egentliga skogsmarken"? Huru skall man kunna utröna, hvad som är sådan mark? Beror icke egornas delning i skog och icke-skog i allmänhet blott derpå,

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
fördelning.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

att man af gammalt kallat en del af skogen för stor skog; en annan del kanske t. ex. för inskog och en tredje del för hage o. s. v., under det att dock marken i alla tre dessa slag af utmark är i det närmaste alldeles lika? Hvem skall då afgöra och säga, hvilka delar af egorna som rätteligen höra till de olika slagen af skog, och hvilka som med rätta må kallas hage?

Vidare står det föreskrifvet i § 2, att åtgärder skola vidtagas för plantering och sådd, men ingenstädes är omtaladt något förökande af det skydd mot skada af annans hemdjur, som nu finnes. Om t. ex. skogsegarens område möter en äng, som egaren icke behagat hägna, så har skogsegaren icke stängselvitsord. De på ängen betande kreaturen kunna komma in på skogen och uppäta de vid vites påföljd uppdragna plantorna.

Många andra detalj-fel kunna påpekas, men jag vill ej upptaga tiden dermed utan blott i förbigående häntyda på obehagligheten af att hafva dessa i paragrafen 3 omnämnda tillsyningsmännen eller, såsom de i 1874 års förslag kallades, skogsfiskaler. Hvarför icke då äfven tillsätta landtbruksfiskaler och kanske äfven fiskaler att på alla andra områden öfvervaka den enskilda hus-hållningen?

Man har här äfven framkastat den gamla, många gånger upprepade satsen, att den enskildes handlingsfrihet dock måste inskränkas, när den skadar andra. Denna skada skulle vid skogens nedhuggning väsentligen bestå i klimatets försämring och särskildt i minskning af nederbörden. Jag skall nu icke företaga någon lång utfart till andra länder, såsom vid dessa skogsdiskussioner så ofta skett, utan jag vill blott påminna om de allra sista årens väderleksförhållanden: 1880 var det en ganska torr sommar; 1881 voro himlens fönster öppna, och 1882 hade man just hvad man behöfde och önskade af både regn och torra. Är icke detta ett praktiskt bevis, att den under de senare åren pågående nedhuggningen af skogen icke haft något inflytande på regnmängden?

Efter hvad jag nu sagt är det naturligt, att jag kommer att rösta för bifall till Lag-Utskottets förslag. Jag har icke uppehållit mig vid reservantens förslag, emedan det i det stora hela innebär detsamma som motionärens. Jag kommer således att rösta för bifall till Lag-Utskottets afstyrkande förslag, men för min del skulle jag hafva önskat, att de konstgjorda pappersblommor, som Lag-Utskottet strött, innan det kastat sin skofvel mull på förslaget, hade varit borta; jag menar härmed slutmeningen i motiveringen, "att någon åtgärd svårligen kan vidtagas på grund af framställning från enskild motionär, huru nitälskande för landets framtida väl han än vore." Jag tror, att vi äro alla lika måna om landets väl, och att detta icke behöft särskildt påpekats. Att Utskottet hemställer om afslag "under allt behjertande af motionens syfte", synes mig också öfverflödigt. Jag kan alls icke behjerta motionens syfte. Jag skulle därför föreslå bifall till Lag-Utskottets förslag med uteslutande af den sista meningen i motiveringen, om det hade någon praktisk betydelse, då fråga är om en enskild motion, men det har det icke i detta fall, och jag har således intet

skäl att göra ett sådant yrkande utan har endast velat uttrycka min mening om det orätta i dessa fraser, hvilka dessutom hafva den följden, att de uppmana till att framkomma med samma förslag om igen, så att mau aldrig får vara i fred för dessa evigt återkommande skogslagstiftningsförslag.

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

Herr Casparsson: När jag genomläste Lag-Utskottets betänkande, så uppstod den tanken: hvart har Lag-Utskottets vanligen så klara och bindande bevisning tagit vägen? Men när jag kom till slutet fann jag, att fem af Utskottets ledamöter, deribland dess ordförande och dess vice ordförande, reserverat sig samt att sex af dess ordinarie ledamöter varit frånvarande, och nu hör jag här att äfven en sjunde varit borta. Deri torde man kunna finna förklaringen till de besynnerliga, jag skulle nästan vilja säga, äfventyrliga satser, som Lag-Utskottet framställt.

Utskottet säger, att *skogens bästa skydd är dess insedda värde*. Jag frågar: utgör skogen ensam ett undantag i detta afseende? Annars är det vanligt, att det, som icke har något värde, behöfver intet skydd, af den orsak, att ingen människa vill komma åt det, och i samma mån det får värde, behöfver det skydd. All erfarenhet gifver stöd för detta påstående, ty sedan skogen fått större värde, hafva vi fått speciallagar såväl för Norrbotten och Vesterbotten som för Gotland och dessutom har lagen skärpt ansvaret för skogsäverkan.

Lag-Utskottet säger vidare, "*att en god skogshushållning inträder i samma mån skogens värde ökas*". Jag medgifver rättigheten häraf, så snart skogen utgör underlag för någon förädlings industri, och jag vill gifva våra bruksiddkare det vitsord, att de sköta sina skogar allt bättre och bättre. Men som det heter, för den rättfärdige är ingen lag satt, och denna lag är icke tillämplig på dem, som vårda sina skogar, utan på dem, som vanvårda dem. Flertalet skogsegare äro de större och mindre hemmansegarne och det ligger i sakens natur, att, så länge penningekapitalet förräntas hastigare och bättre än skogskapitalet, så är det i den enskildes intresse att omsätta skogskapitalet i penningekapital.

Vidare riktas Lag-Utskottet den anmärkning mot 1874 års Särskilda-Utskotts förslag, att genom de af Utskottet föreslagna bestämmelserna sjelfva skogsförödelsen icke skulle hindras. Jag kan då icke annat än tro, att Lag-Utskottet icke med uppmärksamhet genomläst det Särskilda-Utskottets förslag, ehuru Lag-Utskottet på sidan 4 i sitt betänkande citerar detsamma, och dessutom särskildt framhåller, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle ega att, om så nödigt pröfvades, ställa den återstående skogen, eller viss del deraf, vid vite under förbud. Huru skulle det vara möjligt att tala om "den återstående skogen" eller viss del deraf, om den redan vore afverkad? Hade det stått den återstående skogsmarken, kunde något skäl för påståendet hafva funnits, men då det står "*den återstående skogen*", så är det tydligt, att innan skogsförödelsen inträffat, kan den återstående delen ställas

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

under förbud. Nej, så kortsynt var icke 1874 års Särskilda Utskott!

Här talas vidare om eganderätten och vigten att den hålles i helgd. Den är af alla erkänd, men jag vill erinra derom, att skogens bestånd utgör för ett land som yärt ett vilkor och en förutsättning för eganderätten, ty om skogarne äro borta, är eganderätten icke mycket att hålla på. Här har ock sagts, att skog finnes alltid kvar och att talet om skogssköfling är öfverdrifvet. Det gifves ett ordspråk, som säger, att skogen är fattigmans tröja, och det finnes verkligen en likhet mellan förbrukningen af dessa båda. Det tillgår icke så, att den fattige ena dagen har en god och varm rock och den andra står i skjortärmarne. Förslitningen sker så småningom; rocken blir allt mer trådbar, ehuru den ännu på afstånd ser ganska respektabel ut; den nötes mer och mer, armbågarna börja titta fram och slutligen hänger den i trasor kring kroppen. På samma sätt går det med skogsförbrukningen. Skog finnes alltid kvar, och på afstånd, helst om man är litet närsynt, ser den mycket respektabel ut, men afståndet mellan den odlade slättbygden och skogsbygden blir allt längre och längre, transportkostnaderna liksom skogsprodukterna blifva dyrare och dyrare; först blir det brist på byggnadstinmer, bostäderna blifva allt sämre, vinden blåser in genom väggarne, under det den fattige får allt mer svårt att förskaffa sig nödigt bränsle, och till slut qvarstå af skogarne endast värdelösa trasor, knappt skylande de nakna bergen. På så sätt har det tillgått öfverallt vid skogsförödelse både inom vissa trakter och inom hela land, och på sådant sätt kommer det att tillgå äfven fortfarande.

Hvad som för mig varit en bestämmande orsak att påyrka en skogslagstiftning för de enskildas skogar, är det förhållandet, att ju längre man dröjer, desto skarpare måste sedan lagstiftningen ingripa. Härpå hafva vi ett exempel i den ifrågavarande motionen.

Enligt 1874 års förslag skulle denna lagstiftning inträda först om landstinget med två tredjedels majoritet begärde densamma; motionären föreslår nu, att den skall träda i kraft för hela riket utan ett sådant godkännande af landstinget. Det ligger i sakens natur, att ju flera det är som sakna skog, dess mera intresserade blifva dessa af att lagstiftningen skall ingripa skarpare, och åtgärderna blifva därför strängare, ju längre man dröjer. Kunde vi hoppas att kunna undvara denna lagstiftning helt och hållet, vore det en annan sak, men exemplet från andra länder visar, att en dylik lagstiftning måste komma förr eller senare. Så vidt jag vet, äro Sverige och som jag tror Norge för närvarande de enda civiliserade länder, som icke hafva någon skogslagstiftning; och äfven med afseende härå tror jag det vara tid att införa en sådan.

Utskottet säger, att någon lagstiftningsåtgärd i denna fråga icke bör vidtagas utan en omfattande utredning, men jag frågar, hvad behöfs det för utredning? Till 1874 års Riksdag framstälde Kongl. Maj:t ett förslag till lagstiftning; Riksdagen tillsatte ett Särskildt Utskott och det är detta Särskilda Utskotts förslag, som

nu med små förändringar föreligger. Jag finner ingen vidare utredning af behovet påkallad. Beträffande den af Herr Bergström framställda reservationen har jag blott en anmärkning att göra, nemligen mot följande ord i § 4 "eller förekommer eljest anledning dertill, att försummelse i afseende på skogsåterväxtens befrämjande skett". Mot denna mellanmening hyser jag betänklighet, emedan den lägger i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes händer en makt, som icke fans enligt 1874 års förslag. Men då ingen annan gjort anmärkning mot densamma, vill jag icke föreslå någon ändring, utan inskränker mig till att yrka bifall till Herr Bergströms reservation.

Ifrågasatt lagstiftning till förekommande af skogsförödelse.
(Forts.)

Herr Hammarhjelm: Åtskilliga af Kammarens ledamöter hafva nu yrkat bifall till Herr Bergströms reservation. Jag antager likväl, att till en viss grad ett formelt hinder möter att antaga den samma, emedan den innehåller något helt annat än hvad som blifvit motionerad. Motionären yrkar en allmän skogslag för hela riket, vidare att lagens tillämpning icke skall blifva beroende af landstingens beslut, utan ovilkorligen gälla för hela riket med undantag af de orter, som redan hafva en särskild skogslagstiftning. Nu har reservanten deremot föreslagit, att lagens tillämpning skall blifva beroende af landstingens beslut. Det är således en ny fråga, som reservanten väckt, och jag föreställer mig, att detta icke är svar på tal.

Man fäster sig ofta vid höga och stora siffror. Så har en representant för Elfsborgs län yttrat, att det är en förfärlig massa grufstolpar, som exporteras; för ett år nämnde han 12 och för ett annat 16 millioner. Om man tänker efter, hvad dessa siffror betyda, så behöfver man icke fasa för dem; på ett tunnland jord kunna växa omkring 1,500 stycken; om jag då räknar, huru många tunnland åtgått för att åstadkomma de tolf millionerna, så blir det 8,000 tunnland, och en sådan afverkning för hela Sveriges rike räknadt, är väl icke någon så afskräckande sak.

Den siste ärade talaren har sagt, att det, som icke har något värde, behöfver intet skydd; man kan väl så säga, men just den tid, då skogen icke hade något värde, misshushållade man mest med den samma; då högg man ned skogen endast för att bränna upp den och då grasserade skogseldar öfver hela riket. Numera, tror jag, är detta ytterst sällsynt. Skogen har verkligen fått värde och hvarje del af den kan realiseras i penningar i synnerhet i de trakter, der hamnar eller jernvägsstationer finnas, och detta gör, att hvar och en af eget intresse vårdar sig om skogen. Att ett och annat missbruk kan förekomma, är gifvet, men det hindrar icke att skogshushållningen på det hela gått framåt och jag vågar påstå, att nu finnes mera skog i landet än för 50 år sedan, just emedan man på de flesta orter bättre vårdar den samma.

Då jag alltid hört till dem, som velat, att man ej på något sätt skall göra ingrepp i den enskildes hushållning, så yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

Friherre Klinckowström: När vid föregående riksdag fråga var före rörande tillämpning af den så kallade norrbottenslagen i Vesterbotten, tog jag mig friheten att yttra mina tankar i detta ganska viktiga ämne, och jag uttalade dervid den åsigt, att det vore nödvändigt att skogarne skyddades i landet. Jag beklagade äfven, att icke denna så nyttiga lag utsträcktes till öfriga delar af riket. En talare här invid mig har nu förargat sig deröfver, att dessa frågor skulle "gå igen", såsom han citerade ur Ibsens författareskap. Ja, det är verkligen ganska ledsamt för vissa personer, att de icke få vara i fred för vissa stora frågor. Men, mine herrar, huru skulle väl de stora frågorna hafva kunnat bana sig fram och kommit till lycklig utgång, om de icke "gått igen". Vi hafva närmast vid denna riksdag två så stora frågor, som armé- och skattefrågorna under behandling. Arméfrågan har "gått igen" i 17 år, om icke längre, och måste förr eller senare få sin lösning, huru mycket än Friherre von Kræmer må förarga sig deröfver. Jag tror visst, att han sjelf varit med om att låta den frågan "gå igen", då han var ledamot af den särskilda komité, som Kongl. Maj:t tillsatte för dessa frågor behandling.

Han yttrade sig äfven om huru väl enskilda skogsegare sköta sina skogar. Ja, det är mycket möjligt, att så sker på hans hembygd. Men ett faktum är, att der jernvägar blifvit dragna genom skogsbygden, närmaste följden deraf blifvit den, att skogarne totalt uthuggits; och det har i dessa trakter gått så långt, mine herrar, att sedan skogsspekulanter förstört stora och vidsträckt skogar, som tillhört små hemman, så hafva de helt enkelt vänt ryggen åt dessa hemman och låtit dem stå såsom skattevrak. Huruvida det kan kallas god hushållning, lemnar jag derhän.

De talare, som gynnat Lag-Utskottets betänkande i denna fråga, hafva lagt mycken vikt på den enskildes rätt att disponera öfver sin egendom. Men här har förut åtminstone af en talare, så vidt jag kunnat höra, blifvit påpekadt, att den enskilda eganderätten i allmänhet får gifva vika för det allmänna bästa, och samme talare har citerat exempel på flere förhållanden, der den enskilde hvarken kan eller får disponera öfver sin egendom fritt, utan ofta måste uppgifva densamma tvångsvis, såsom vid expropriation af mark för allmänt behof. Vi hafva äfven åtskilliga andra lagar, hvilka, såsom bekant, likaledes hindra den fria dispositionen öfver jordegendom. Dessutom finnes ett annat förhållande, som ännu icke blifvit påpekadt, men som jag anser vara så viktigt, att jag icke velat underlåta att nu fästa uppmärksamheten derpå. Såsom bekant, är nära nog hälften och kanske mycket mer af den svenska jorden intecknad; och intecknandet har skett med hänsyn till uppskattning och till följd af den taxering, som då har egt rum. När nu flere stora delar af landet hafva sitt egentliga värde i skogen, så är det ju klart, att taxeringen af dessa hemman blifvit åsatt med afseende på skogens värde och sedermera intecknad till följd deraf. Om nu, såsom vi kunna verkligen befara och erfarenheten redan visat, skogen på vissa trakter icke sparas, utan sköflas bort, så är det ju gifvet att vissa hemman på ett högst betänkligt sätt

minskas i värde och att inteckningshafvarne derigenom komma att till en stor del förlora sin rätt. Jag tror, att åtminstone ur denna synpunkt sedt, det torde vara erforderligt att tillse det icke genom skogens omätliga afverkande de svenska hemmanens kapitalvärde förstöres.

Det kunde vara många flere synpunkter, från hvilka denna fråga borde ses, men jag vill icke längre upptaga herrarnes dyrbara tid. Jag yrkar afslag på Utskottets betänkande och vill lifligt understödja den reservation, som Herr Bergström i denna fråga afgifvit.

Herr Forssell, Otto Herman: Jag står här i den verkligt ledsamma ställning, att vara den enda inom hela Utskottet, som skall söka att inom denna Kammare försvara Utskottets föreliggande förslag. Jag har till följd af den erfarenhet, som jag vunnit under föregående riksdagar, föga hopp att vinna bifall för mina åsikter. De hafva blifvit jemmerligen förkastade. Men jag kan icke hjälpa det; jag söker bibehålla dem det oakadt.

De satsar, som ligga till grund för reservationen och som lifligt förfäktas, äro två. Den ena af dem går ut på, att den enskilda personen icke har rätt att förfoga öfver sin egendom oinskränkt eller med andra ord att staten såsom sådan har rätt att ingripa i den enskildes eganderätt. Och eftersom nu den enskilda eganderätten är ett moment af den personliga friheten, så har alltså staten också rätt att ingripa i den personliga friheten. Detta är den ena af de grundsatsar, hvarpå reservanten stöder sig. Den andra grundsatsen är den, att nyttan är heligare än rätt och rättvisa, att staten, hvars uppgift det är, att skydda individens säkerhet till person och egendom, icke är skyldig att fullgöra denna pligt i vidsträcktare mån än så vidt det finnes vara förenligt med allmän nytta och fördel.

Nu påstår man, att det sätt, hvarpå skogarne behandlas i vårt land, är för samhället i dess helhet skadligt.

Hvad nu den första grundsatsen beträffar, så har jag mer än en gång här förklaradt, att jag icke kan gilla den samma. Den är och förblifver precis samma grundsats, som förfäktas och försvaras af vår tids kommunister. Kommunisterne hafva tagit fasta på denna åsigt, och det är på den grundsatsen kommunismen hvilat, att nemligen den enskilde icke har rätt att förfoga öfver sin jordegendom. Skilnaden ligger blott i graden, icke i saken. Kommunismen säger, att den enskilde alldeles icke har rätt att förfoga öfver någon jordegendom. Här inskränkes den satsen derhän, att den enskilde icke har rätt att förfoga öfver den del af en jordegendom, som är beväxt med skog. Skilnaden är i saken. Att denna grundsats redan förut tre särskilda gånger vunnit statsmakternas bifall här i landet är nog samt känt; och det skulle icke förvåna mig, om samma grundsats framgent kommer att göra sig gällande. Således uppträder jag här till försvar för Utskottets förslag med mycket missmod. Jag vill icke längre fördjupa mig i dessa satsar. Deras följd är noggrant kända och blifva det

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

i en framtid i Europa på ett vida förfärligare sätt, än någon af oss kan ana. Och jag tror, att man bör akta sig för att blåsa under elden och hålla olja derpå.

Man har sagt, att en skogssköfving pågår, som vore skadlig och förderflig för landet i dess helhet. Man har sagt, att klimatet skulle försämrast, derigenom att skogarne borthuggas. Man har påstått, att derefter torka och blåst skulle förstöra den kultiverade jorden. Och man har redan på sextioalet sökt att genom tillsättande af en komité få vitsord af vetenskapsmän för den åsigt, att nederbörden beror af skogarna. Emellertid är det noggsamt känt, huru detta försök misslyckades. Ingen af våra dåvarande vetenskapsmän vågade påstå något sådant. De svarade hit och dit. Meteorologien var icke då så utvecklade som nu. Nu har den kommit till den ståndpunkt, att man gör bäst att tåga med den der gamla satsen. Ty nu visar det sig, att vår nederbörd kommer från Atlantiska hafvet, oberoende af landets skogsvegetation. Och den saken lär väl ingen i denna Kammare våga bestrida. Våra meteorologiska tabeller och rapporter i tidningarna skulle eljest vara en lögn; och det vill väl ingen påstå.

Vidare har man sagt, att skogen utgjorde ett kapital, som jordegaren icke har rättighet att förstöra för kommande generationer. Den satsen i sin allmänhet leder derhän, att om en person ärft 100,000 kronor kontant, så skulle staten träda emellan och tillse att han icke förskingrar denna förmögenhet, ty ett kapital på 100,000 kronor är väl lika nyttigt för framtiden som det kapital, hvilket ligger i växande skog. Huru många gånger händer det icke, att en person, som ärft en sådan förmögenhet inom kort tid förslösar den. Men å andra sidan, hvart skulle det leda om staten skulle göra sig till förmyndare för att stäfja enskildes lättsinne och slöseri? Det finge ingen gräns. Marken stannar ju fortfarande kvar och blifver beväxt med skog, ehuruval kapitalet, som ligger i den afverkade skogen, är borta.

Jag har blott talat om ett exempel, men jag kunde uppräknat hundradetals, der det vore fåfängt för staten att uppträda såsom förmyndare för den enskilde, om han vill förslösa sin egendom.

Man har påstått att skogen skyddar jorden och att klimatet förblifver mildare, så länge vi hafva skogarne kvar. I skogstrakter, mina herrar, har man en alldeles motsatt erfarenhet, nemligen att det är skogen, som bevarar is och snö långt in på våren, att skogen är en iskällare, som sedermera afbördar sitt iskalla vatten genom jordlagren till åkrar och ängar och som gör att så kallade skogshemman hafva ett värde, som med 30, 40 å 50 procent understiger värdet af de hemman, som icke ligga i skogstrakt, emedan de förra genom grannskapet till skogen med dess länge kvarliggande snö och is ofta ända till efter midsommaren kunna få växtligheten hämmad eller förstörd. Likaledes har erfarenheten visat, hurusom i Norrland på trakter, der den gröfre skogen blifvit nedhuggen för tillverkning af sågtimmer och plankor, klimatet blifvit mildare. Det är så långt ifrån att skogarnes nedhuggande skadar vårt klimat, att förhållandet tvärt om är alldeles motsatt.

Jag vill icke trötta herrarne med ett vidlyffigt försvar för Utskottets åsigt i detta fall, utan blott påpeka en och annan omständighet, som talar emot reservantens förslag. Förut har här blifvit anmärkt, att motionären väckt förslag i det syfte, att en skogslagstiftning till skydd mot oförståndig skogsafverkning skulle utarbetas af Utskottet eller ock att skrivelse om sådant förslags framläggande skulle aflätas till Kongl. Maj:t, dock med uttryckligt vilkor, att landstingen dermed icke skulle hafva något att skaffa.

Nu föreslår reservanten någonting helt annat; och jag tviflar på att det är öfverensstämmande med våra grundlagar, att detta reservantens förslag antages, då någon föregående motion i den riktningen ej föreligger.

Vidare föreslår reservanten, att det skulle bero på en omröstning inom landstingen, om den föreslagna lagen skulle komma att tillämpas inom de respektive länen. Blifver förslaget lag, så är det alldeles gifvet, att det också skall bero på landstinget, att med samma majoritet eller $\frac{2}{3}$:delar af de afgifna rösterna besluta, när lagen skall tillämpas och när den skall upphöra att tillämpas inom länet. Det skulle då kunna inträffa, att lagen tillämpades ett år, ett annat år icke o. s. v. Hvad skall man tänka om en sådan lagstiftning? Jag öfverlemnar till en hvar af herrarnes begrundande. Sedan lagen varit gällande ett år och Konungens befallningshafvande derunder förelagt hundratals viten, så kommer landstinget och säger, att lagen skall upphöra och alla viten undanröjas. Hvad blifver det för spektakel?

Vidare står här i första momentet:

Enskild jordegare vare pliktig att till skogsbörd bibehålla den egentliga skogsmarken, der den ej odlas till åker eller äng, afstänges till nödig beteshage eller rödjes till trädgård eller byggnadstomt eller för annat likartadt ändamål.

Enligt vanlig regel för lagtolkning kan man ur denna paragraf icke draga annan slutsats än den, att enskild jordegare vore pliktig, att till skogsbörd bibehålla den egentliga skogsmarken, der den icke för närvarande "odlas till åker eller äng, afstänges till nödig beteshage eller rödjes till trädgård eller byggnadstomt". Paragrafen säger således: den skogsmark, som för närvarande finnes beväxt med skog, skall för all framtid bibehållas såsom skogsmark. Paragrafen står sålunda i komplett strid med gällande skiftesstadga, som ålägger landtmätare att, då han verkställer ett skifte, afskilja in- och afrösningsjord. Vid denna operation fäster han icke afseende vid, om det växer några buskar eller småträd på en slät och eljest bördig mark; och genom egodelningsrätten ålägges innehafvaren af sådan mark, att uppodla den till åker. Det är på det sättet, som en stor del jord blifvit framtvingad till odling åtminstone i mellersta Sverige. Huru skall man nu gå till väga?

Förslaget är en fullständig upprifning af skilnaden mellan in- och afrösningsjord och griper in i hela vårt skiftesväsen. Det är visserligen sant, att numera icke finnes mycket oskiftad jord kvar i landet, men i alla fall torde det vara betänkligt att, om här finnes en jemn, slät och bördig skogsmark, i lag förbjuda jord-

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

egaren att uppodla den samma, han må för öfrigt hafva tusentals tunnland skog. Är detta ett klokt och förnuftigt sätt att ingripa i den enskildes rätt att fritt förvalta sin egendom?

Vill man åter i paragrafen inlägga den mening, att jordegaren bör till skogsbörd bibehålla marken, der den *ej kommer att odlas* till åker eller äng, så uppstår helt naturligt den frågan: hvem är det som skall bestämma, om och när detta skall ske? Är det den blifvande fiskalen eller Konungens befallningshafvande? Förmodligen icke. Antagligen menas jordegaren sjelf. Men då kommer och hela förslaget att sakna all praktisk betydelse, ty då fiskalen påyrkar att jordegaren skall sörja för återväxten, svarar jordegaren blott, att han ämnar nyttja marken till åker eller äng.

Jag skulle kunna gå vidare i anmärkningar, men vill icke upptaga tiden längre, utan yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Det har för mig varit en glad öfverraskning att finna, att det af mig reservationsvis framlagda lagförslaget understöds af så många Kammarens ledamöter. Jag antog nemligen, att anhängarne af den national-ekonomiska skola, som benämnes Manchesterskolan och hvars högsta ledande grundsats lyder: "laissez aller", vore vida talrikare här, än som visat sig vara förhållandet. Att denna skolas läror hafva dyrkare i denna Kammare, det vet jag, och en ifrig sådan är den siste talaren. Det är en sann förnöjelse att höra hans ultraistiska åsichter. För honom är hvarje försök att regelbinda den enskilda verksamheten så, att den icke står i strid med allmän välfärd, en början till kommunism.

Det torde måhända vara skäl att visa det samband, i hvilket förevarande af mig framlagda lagförslag står till äldre försök i den riktningen. I sådant hänseende må det kanske anses tillfyllest att erinra, hurusom jag i egenskap af Konungens rådgifvare tillstyrkte framläggandet vid 1874 års riksdag af en Kongl. proposition angående skyldighet för enskilde skogsegare att efter afverkning sörja för skogsåterväxt, och att detta af mig nu framställda lagförslag står mycket nära den Kongl. propositionen, om än närmare det af Särskilda Utskottet vid samma riksdag afgifna betänkandet. Jag kan icke finna annat, än att man i detta lagförslag begär det minsta möjliga, så vidt man skall kunna nå det eftersträfvansvärda målet att den enskilda nyttan icke får stå i strid med den allmänna välfärden. I 1:sta § lemna man jordegaren full frihet att odla till åker eller afstänga till betesmark, eller rödja till trädgård eller byggnadstomt så mycket han behagar af sin skogsmark, och enligt 2:dra § har han befogenhet att i hvilken utsträckning som helst afverka skogen, allenast han sörjer för återväxt. Visserligen hafva vi hört den siste talaren tolka 1:sta §:en annorlunda, men jag får upprigtigt tillstå, att maken till lagtolkning har jag aldrig hört produceras. Det är väl ingen i denna Kammare, som tvekar derom, att verben "odlas", "afstänges" och "rödjes" skola tagas i futural betydelse och icke, såsom han sökte göra troligt, till följd af presensformen hänföras till markens

nuvarande skick. Hade man drömt om möjligheten af sådan lagtolkning, så skulle det hafva varit mycket lätt att ställa ifrågavarande verber i futurum; men då de stått i præsens i föregående lagförslag, så fans det ju ingen anledning att frångå detta tempus. Och jag hoppas att den siste ärade talaren icke bestrider, att præsensformen i svenska språket kan förekomma i futural betydelse. Dermed tror jag mig hafva fullständigt nedslagit hans underliga lagtolkning af 1:sta §:en.

Han hade sedermera många besynnerliga funderingar, huru det skulle gå, om landstinget beslöte det ena året tillämpning af lagen och det andra året upphäfvande af den samma. Han slöt nemligen, att om landstinget kan besluta, att lagen skall tillämpas, så kan landstinget också besluta, att lagen icke vidare skall tillämpas. Först och främst är denna slutsats icke oemotsäglich. Men äfven om så vore, glömde talaren i alla fall en högst väsentlig faktor i denna fråga, och det är Kongl. Maj:t. Det beror nemligen icke uteslutande på landstinget att besluta, huruvida denna lag skall inom landstingets område eller någon del deraf komma att tillämpas, utan, på sätt af ingressen inhemtas, tillkommer det Konungen att i sista hand bestämma härom. Och då antager jag, att, äfven om landstinget skulle petitionera eller besluta om ett sådant upphörande af lagens tillämpning, Kongl. Maj:t nog sörjer för vederbörlig kontinuitet i detta fall. Jag kan således icke finna annat, än att äfven denna betänklighet var alldeles ogrundad.

En talare, Friherre von Kræmer, har karakteriserat detta lagförslag såsom en "gengångare". Så kan det icke med fog kallas. Tvärtom tror jag, att tanken på att åstadkomma en lämplig lagstiftning uti ifrågavarande syfte är en lifskraftig tanke. Den har icke ännu kommit till verklighet; men den måste göra det; och förr eller senare kommer den igen, om den icke lyckas göra sig gällande denna gång. Han menade också, att detta lagförslag innebure ett djupt misstroende mot den enskildes förmåga att rätt hushålla med sin skog. Det gör det visserligen icke, så vidt nemligen fråga är om den enskildes förmåga att draga den största möjliga vinst genom skogsafverkning. Tillvaron af sådan förmåga kan ingalunda dragas i tvifvelsmål, men det gäller att förlika den enskildes sträfvan efter vinst med det allmännas af skogens bestånd beroende väl, och det är det stora problemet, som återstår att lösa. Om man är så obetingadt anhängare af friheten som den sistnämnde talaren, så må jag väl fråga, huru man då kan tåla en lagstiftning, som tillstuder att slösaren sättes ur stånd att förstöra sin egendom. Huru kan väl den ärade talaren, som så ifrar för den enskildes frihet, fördraga en sådan lagstiftning? Hvarför skall icke den enskilde få slösa bort sin egendom? Visserligen har vår lagstiftning gjort det till familjens sak att försätta en sådan person i omyndighetstillstånd; men det finnes länder, som gjort detta till det allmännas sak, och det derför, att denne slösare eljest skulle förr eller senare falla samhället till last.

En talare, Herr Hammarhjelm — och jag tror att den siste talaren i det hänseendet instämde med honom — menade, att för-

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förädelse.
(Forts.)*

slaget vore grundlagsvidrigt och icke hade stöd af motionen och att det skulle förefinnas formella hinder att bifalla detsamma. Nu är jag först och främst lifigt öfvertygad om, att om vår talman skulle finna något grundlagsvidrigt i förslaget, så vägras proposition derpå. Men nöja dessa båda Kammarens ledamöter sig icke med denna säkerhet mot ett grundlagsvidrigt förfarande härutinnan, så vill jag påpeka, att här icke är annat gjordt, än att man föreslår något mindre, än hvad motionären begärt. Och det är en vanlig slutledning, att om man har rättighet att göra det större, så har man också rättighet att göra det mindre. Det kallas i logiken med andra ord att sluta "a majori ad minus".

Vi hörde af Herr Hammarhjelm, att han icke vill ett ingripande från statens sida i den enskildes skogshushållning. Jag vill dock erinra honom derom, att han såsom ledamot af 1874 års Riksdags Särskilda Utskott framstälde reservationsvis ett lagförslag, som i hufvudsak öfverensstämde med detta, och hvori man stadgade skyldighet för en jordegare att sörja för återväxt och sträng påföljd, om han icke gjorde det, till och med strängare än i detta författningsförslag. Ty i Herr Hammarhjelm's lagförslag heter det: "Sker afverkning af skog å mark, som enligt föregående paragraf skall till skogsbörd bibehållas, vare jordens egare skyldig att sörja för återväxt och att, om för återväxtens betryggande erfordras sädd, plantering eller andra åtgärder, dem verkställa. Gör han det ej, ege Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet att med utsättande af de åtgärder, som för ändamålet prövas nödiga, vid vite ålägga jordegaren att dessa åtgärder inom förelagd tid och, der mer än ett års tid dertill anses nödig, med viss del årligen fullborda. *Ställer sig icke jordegaren denna föreskrift till efterrättelse, varde han fäld till vitet och ny tid honom förelagd vid högre vite, och så vidare intill dess den gifna föreskriften varder fullgjord*".

Detta vill säga, att Konungens Befallningshafvande skulle enligt återopade förslag hafva rättighet att alltjemt förelägga nytt vite. Så långt går icke mitt förslag. Det inses således tydligt, att Herr Hammarhjelm 1874 icke hyste samma tankar som Herr Hammarhjelm 1883. För min del skulle jag naturligtvis gerna sett, att Herr Hammarhjelm 1883 tänkte lika som Herr Hammarhjelm 1874. Men dess värre gör han det icke. Då utropar jag om Herr Hammarhjelm 1883: "*quantum mutatus ab illo*": huru förändrad har icke Herr Hammarhjelm 1883 blifvit från Herr Hammarhjelm 1874.

Jag tror, att bifall till min reservation icke innebär något vådligt. Lagen träder icke omedelbart i kraft inom något landstingsområde. Om öfvertygelsen inom ett landstingsområde långsamt mognar och slutligen får den öfvervigt, att två tredjedelar af landstingets ledamöter besluta tillämpningen, samt Kongl. Maj:t gillar detta beslut; först då ifrågakommer tillämpningen, och då är en ringa början gjord till att stäfja en skogsafverkning, som efter min tanke länder till skada och förderf för vårt land. Jag yrkar bifall till reservationen.

Friherre Ericson: I förevarande fråga hafva vi hört upp-
 repas hvad vi förut så många gånger fått höra, nemligen klagan
 öfver skogsförödelsen här i landet. Denna klagan är icke ny, den
 är mycket gammal och för flera århundraden sedan kan man finna
 detsamma uttaladt, som vi i dag hört, ja, ända från Gustaf Wasas
 tid har det klagats öfver skogsbrist, och saken har framhållits i
 samma mörka färger, som man här i dag har velat framhålla det
 nuvarande tillståndet. Jag har i min ego en kungörelse af Hertig
 Adolf Johan under Carl XI:s förmyndareregering, der han gaf
 allmogen i Vestergötland, i de trakter, der jag bor, rättighet till
 utsyning af skog på Halleberg och Hunneberg, och den motivering,
 som i detta utslag förekommer, är så ord för ord delvis densamma,
 som i dag användts. att herrarne endast behöft taga detta papper
 i hand och icke tänka ut något koncept, och herrarne skulle hafva
 sagt precis detsamma. Denna klagan, som förefinnes, rörande den
 ruinerande skogsförödelsern är således mycket gammal, men fråga
 är huruvida den någonsin har varit berättigad och huruvida den i
 dag är mera berättigad än förut. Först och främst bör man lägga
 märke till de ofantliga öfverdrifter, som förekommit i de skildringar,
 som man alltid får höra om skogsförödelsern och dess skadliga
 följder, och de siffror, som framställts, hafva redan af Herr
 Hammarhjelm delvis blifvit till sitt rätta värde reducerade. De
 låta naturligtvis afskräckande. då man tager *antalet* af små artiklar
 såsom t. ex. pitprops; siffrorna skulle blifva ännu större, om man
 t. ex. toge antalet af vedträn, som ginge åt att dermed eida våra
 kakelugnar. På så sätt kan man med dessa siffror, utan att under-
 kasta dem någon så att säga disciplin, komma till resultat, som
 för dem, hvilka icke närmare reflektera deröfver, låta mycket af-
 skräckande. Här har nu liksom alltid, när denna fråga varit före,
 talats om exportartikeln pitprops. Jag skall icke trötta herrarne
 med siffror, utan endast nämna att, enligt officiella handlingar, ut-
 gjorde exporten af pitprops år 1880, reducerad till ett värde som
 för oss alla är fattbart. 147,000 famnar. Jag behöfver väl icke
 förklara hvad detta betyder för våra skogar; det är rakt ingenting.
 Vidare skall jag be att få erinra om ett annat exempel. År 1874.
 då samma fråga förevar, visade det sig af tullrapporterna och af hamn-
 rapporterna här i Stockholm, att all den export af småvirke, som skedde
 i alla hamnar från och med Gefle norrut, i kubikinnehåll icke uppgick
 till den quantitet ved, som årligen infördes till Stockholm, och det
 har väl icke fallit någon människa in att påstå det vedåtgången
 i Stockholm är ruinerande för våra skogar, men exporten af små-
 virke, som icke uppgick till den quantitet ved, som här förbrukats.
 den menar man skall vara ruinerande för skogarne. En sådan
 uppfattning kan nog vara alstrad af välmening, men det kommer
 egentligen deraf att folk, som yttrat sig öfver denna sak, icke nog
 satt sig in i de förhållanden, öfver hvilka de döma.

Detta skall man finna, om man vill gå närmare in på och gran-
 ska en mängd af de argument, som hafva anförts mot hvad man
 så ofta kallat skogssköfving. Jag vill icke förneka, och det kunna
 officiella siffror bestyrka, att mycken skog har på senare tider för-

*Ifrågasatt
 lagstiftning
 till före-
 kommande
 af skogs-
 förödelse.
 (Forts.)*

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.*

(Forts.)

brukats och sålts jämförelsevis mot hvad som förut skett, innan kommunikationerna blifvit lättare. Men på samma gång skogen får ett värde — och jag ber Herr Casparsson om ursäkt att jag fäster mig vid detta värde — på samma gång blir det ett intresse för dess egare att äfven skydda den till sitt eget gagn. Men då en vara icke har något värde, är det obilligt begärdt, att den, som händelsevis är egare af den samma, skall vara skyldig att underkasta sig kostnad för att förvalta en vara, af hvilken han sjelf icke kan få en inkomst, motsvarande den kostnad, som orsakas honom genom den honom ålagda förvaltningen. Jag skall taga ett exempel, som herrarne alla skola erkänna. Om jag har en skog om 300 eller 400 tunnland, som ligger i ett land, der skogen har verkligt värde och småvirket äfven har ett icke så litet värde, så lönar det sig att hålla särskild skogvaktare, som har uppsigt öfver skogen och ser till, att den skötes rätt. Men jag hemställer om det finnes många trakter i vårt land, der det skulle löna sig att se efter, om 400 tunnland skötas rätt, om der stjåles mer eller mindre. Jag har erfarenhet af att det icke lönar sig, och tror icke att det kan löna sig annorstädes än i de delar af vårt land, der skogsskötseln är drifven ganska högt till följd af det värde skogen har, nenligen i de sydligaste provinserna. Att vid sådant förhållande vilja åläggas skogsegarne att underkasta sig dessa kontroller i förening med verkliga utgifter för att hålla vid makt en vara, som för dem icke har deremot svarande värde, det anser jag vara obilligt. Jag har icke hört någon skogsegare uppträda till försvar för ett sådant tillvägagående, men deremot hafva de, som icke äro skogsegare och må hända tänka att de kunna få ved för billigare pris, ansett saken lämplig. Men det är icke ur en sådan synpunkt man bör se lagstiftningsfrågor, utan man bör se dem i stort och framför allt ur rättvisans synpunkt. Min ärade granne till höger har sjungit i mycket vackra toner på samma melodi, som här så många gånger förekommit, om skogssköfvingen. Med all aktning för hans insigter i allmänhet och hans insigter specielt i denna fråga, kan jag dock icke neka till, att ett och annat i hans bevisföring föreföll mig, som om han icke hade nog praktisk kännedom om denna sak, ehuru jag icke tviflar på hans teoretiska kunskaper. Han talade om, att man mångenstädes sett hela marker *kalhuggna*, och framhöll detta såsom något afskräckande. Denna kalhuggning har ofta framkallat obefogade bekymmer.

Jag var sjelf med en gång i ett sällskap, då vi reste förbi en egendom, som var känd för att vara väl skött, och egaren egnade der mycken omsorg om sin skog och dess rationella behandling. Der funno vi trakter, som voro kalhuggna, och många af sällskapet uttalade de vanliga bekymren öfver ett så bedröfligt förhållande. Men nu är förhållandet det, att, der man sköter skogen ordentligt, der har man kommit till den erfarenheten att för att få en vacker och snabb tillväxt måste man kalhugga och taga bort buskar och snår. Dermed förfaller äfven det resonementet att nedhuggande af ungsbogen vore liktydigt med "barnamord i massa".

Ty nu är förhållandet, att dessa barn, som stått i skuggan och uppväxt de första åren under ogynnsamma förhållanden, föra ett tynande lif, äro dåliga, och af dem blir det inga rigtiga trån, och det är således i skogens eget intresse som man bugger bort dem.

En annan sida och den viktigaste, hvarifrån denna sak bör ses, är den, huruvida det ingrepp i eganderätten, som är i fråga, verkligen är befogadt. Jag nekar icke till, att, då det allmännas väl fördrar att lagstiftningen gör ett ingrepp i den enskildes eganderätt, ett sådant ingrepp får ske, förutsatt dock att den enskilde därför får ersättning, ty det kan icke vara rätt att, om det är ett allmänt behof, detta behof skulle bekostas af några få. Jag vill då tillse, huruvida i en sådan författning, som den af reservanten föreslagna, det förhållande, som den berör, verkligen är af den natur, att det är ett så allmännyttigt intresse, som här står på spel, att detta ingrepp bör vara tillåtet. Om det t. ex. kan bevisas, att skogen bidrager till klimatets förbättrande eller nederbördens jemnare fördelning eller i öfrigt till sådana förhållanden, som inverka på landet i det stora hela, då skulle enligt mitt förmenande föreligga ett sådant skäl från lagstiftningens sida att ställa skogarne under allmänt skydd, såsom här är föreslaget. Men detta har icke bevisats och det kan icke ens af vetenskapsmän bevisas och ännu mindre, tror jag, af de herrar, som här i dag åtagit sig att framhålla denna sida af saken såsom den bevakande. Det har icke kunnat bevisas hvad slags inverkan skogen har, eller om den ens har någon inverkan på en jemnare fördelning af nederbörden, hvarom ju här skulle vara fråga. Deremot är det alldeles säkert, att skogen har ett annat inflytande på de klimatiska förhållandena, hvilket en föregående talare har berört, nemligen att den tjänstgör såsom frostbehållare. I följd deraf att dessa skogsmarker icke kunna utdikas, sprida de kärr, mossar och småsjöar, som finnas der, fuktighet, hvadan dessa skogstrakter äro mera utsatta för frost än slättbygden. Detta är nu ett förhållande, då skogen rent af är skadlig; jag vill dermed icke hafva sagt att skogarne därför skola nedhuggas, utan endast ådagalägga, att det icke är så fullständigt bevisadt angående skogarnes gagn i klimatiskt hänseende, som åtskilliga hafva velat påstå. Jag skall taga ett exempel från den provins, der jag är född, och der jag har varit hela mitt lif, Vestergötland. Denna provins var fordom ett tillhåll för frost och ständigt hemsökt af missväxt. Kanske herrarne hafva hört ett uttryck vid 1829 års riksdag på Riddarhuset, då det var fråga om understöd åt Vestergötland till följd af der rådande missväxt. En talare sade att det vore till gagn för Sverige, om Vestergötland vore en sjö. Denna missväxt år 1829 var emellertid anledning till att vestgötasläkten blef hvad den sedan blef. Riksdagen beviljade understöd åt de nödstälde i form af arbete och dermed verkställes våra vestgötiska så kallade *kronodiken*. Landet afvägdes och man drog upp kanaler, hvarigenom vattnet afledes till de större åarne. Detta gjorde, att landet kunde afdikas, och de skogar, som ännu funnos kvar, nedhuggos. I deras

Ifrågasatt lagstiftning till förekommande af skogsförödelse. (Forts.)

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

ställe finnas nu utmärkta åkerfält, och jag tror icke, att man nu vill att Vestergötland skulle vara en sjö?

Vår tid går onekligen i många fall i riktning af att slappa begreppet om eganderättens helgd. Hvar och en, som tänkt öfver denna sak, torde erkänna att äfven i vårt land har man, utan att detta gifvit anledning till några våldsamma utbrott, dock mer och mer börjat blifva likgiltig för det man förr satte så mycket värde på, nemligen eganderättens helgd. Det är en följd af de många behofven för det allmännas räkning, som uppstått, att för sina ändamål använda egendom, som tillhör den enskilde. Detta ser man dagligen så många exempel på, att man slutligen blir litet slö för sjelfva principen. Jag tror dock, att det är af högsta vigt att man icke gör ett sådant ingrepp, eller att staten icke tillvällar sig rättighet öfver en annans egendom annat än i högsta nödfall. Ett sådant nödfall föreligger, enligt mitt förmenande, icke här, och då lagstiftaren bör vara den, som i första rummet gifver stöd åt denna samhällets grundpelare, som är eganderätten, och då icke det skälet nu föreligger, att det allmänna har ett sådant nödtvång eller fordrar en sådan inskränkning, som här är i fråga, som jag anser bör föreligga, så anhåller jag om bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Samzelius: Jag ber till en början få tillkännagifva, att jag varit hindrad af ett annat uppdrag, hvarmed Riksdagen hedrat mig, att inställa mig vid behandlingen af denna fråga i Lag-Utskottet. Hade jag der varit tillstädes, hade jag kommit att mera närma mig reservantens mening än Lag-Utskottets. Jag kan icke fatta den enskildes eganderätt så, att han skulle vara berättigad att förfara med sin egendom i strid med det allmännas intresse. Det allmännas intresse står högre än den enskildes. Man säger, att här icke är fara för skogsförödelse. Men man har framför sig icke blott sådana lösa yttranden, som faldes på Gustaf Vasas och hertig Adolf Johans tid, utan äfven fackmäns utredningar om hur stor tillväxten af skogen är och huru stor förbrukningen, och deraf framgår otvifvelaktigt, att öfverafverkning har egt rum, och att, om denna öfverafverkning får fortgå, skogsbrist skall uppstå. Man har sagt, att om skogen vore mera värd, komme den att skydda sig sjelf. Vore det sant, då sökte vi nog draga försorg om att den finge ett högre värde. Det är bekant, att i samma mån efterfrågan å en vara är större, men tillgången mindre, i samma mån stiger priset, men att i samma mån efterfrågan är mindre och tillgången större, i samma mån faller priset. Nu sörjer man visserligen för att på allt sätt minska förrådet. och behofvet är detsamma, så att nog stiger priset. Men derigenom uppstår lockelsen för enskilda spekulanter att draga fördel af konjunkturerna, och det har visat sig, att det varit gyllene tider för skogssköflarne, då skogen betalat sig bra; då gjorde de anbud åt enskilda skogsegare och sköflade sedan hvad de kommo öfver. Derpå har man många bedröfliga exempel. Jag har under flera år rest fram och tillbaka från Stockholm till Vaxholm, och i den

trakten är det en person, som gjort sitt namn odödligt derigenom, att han gjort bergen kala, ehuru skogen nu börjat att åter växa till. Men det var en tid, då hans namn fördes på tungen af hvar man, som for den vägen. Samma är förhållandet på flera ställen inom landet. En talare på vestmanlandsbänken har vid detta tillfälle liksom vid flera föregående uttalat originella idéer. Jag minnes hurusom han i fjol ville framhålla, att den svenska eganderätten vore specifikt bättre än all annan eganderätt, och han påstod, att andra folkslag icke hade begrepp om hvad eganderätt vill säga; detta vore något specifikt för oss; hos främmande folkslag hade feudala grundsatser, som der gjort sig gällande, grumlat rättsbegreppet. Men jag påpekade då, såsom jag ber att få göra det nu, att det finnes andra folkslag, som äro lika ömtåliga om sin eganderätt som svenskarne, och der icke feudala grundsatser såsom följd af någon invasion gjort sig gällande, t. ex. Schweiz, som underkastat sig de största uppoffringar för att skydda sig för skogsförödelse. I ett annat land, der man är synnerligen mån om sin frihet, nemligen Frankrike, har man sökt godtgöra ett stort fel, som skedde under revolutionens första dagar, då man sköflade skogarne för att få medel att dermed betala assignaterna. Man har nu använt betydliga summor för att åter plantera hvad man der förut förstört. Der finnas utredningar af aktade vetenskapsmän, hvaraf framgår, att skogsplanteringen har en stor inverkan på klimatet, att de öfversvämningar, som tidtals ske i sydligare länder, till en stor del äro att tillskrifva en öfverdrifven skogsafverkning. Så är äfven förhållandet i Spanien, der man gifvit akt på, hvilket inflytande skogsafverkningen har på klimatet m. m. De vetenskapliga auktoriteter, som den ärade talaren på elfsborgsbänken åberopade, känner jag icke, men jag skulle vilja se hvad de yttra, innan jag sätter tro till hans uppgifter, att skogsförödelsen icke har det ringaste inflytande på nederbördens eller de klimatiska förhållandena. Oaktadt dessa åsigtter har jag likväl ansett det vara något vågadt att på grund af en reservation, låt vara af en så framstående och erfaren man som Lag-Utskottets högt ärade ordförande, här besluta en lag med formulerad text. Vid föregående tillfällen, då sympatierna för en lag varit stora i Kammaren, har man icke gerna velat, så att säga, på stående fot antaga ett lagförslag, utan då har man återremitterat förslaget till Utskottet för att söka få det formuleradt. En annan sak är det äfven, som talar emot att antaga en lag, gällande för 21 af rikets län, nemligen det, att det skulle blifva samma skogslagstiftning för alla dessa län. Jag är icke vän af en partiel lagstiftning i allmänhet, men jag tror, att sakförhållandena i denna särskilda fråga nu göra sig trängande på det sätt, att en olika lagstiftning måste göras för exempelvis Malmöhus län, en annan för Jemtlands och Vesternorrlands län. En lag, som passar för det ena länet, passar icke för det andra. Nu säger man, att det beror på landstingen att besluta, om lagen skall tillämpas eller icke. Men när landstinget en gång beslutat, kan det icke blifva en annan lag än den förevarande, och att en olika lag-

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

stiftning erfordras, det har Riksdagen redan erkänt, då den stiftade en särskild lag för Norrbotten, som sedermera utsträcktes till Vesterbotten, och en särskild för Gotland. Jag tror således, att det icke blir möjligt att formulera en lag, så beskaffad, att den kan vara lämplig för alla delar af riket. För min del tror jag, att de sympatier, som jag förmodar ändå finnas i denna Kammare för en förbättrad skogslagstiftning, skulle lättare finna sitt uttryck i en skrivelse till Kongl. Maj:t. Jag förmodar, att i en så grannliga och vigtig fråga som denna det icke är lämpligt, att Riksdagen fattar ett beslut, innan en proposition från Kongl. Maj:t i ämnet blifvit framlagd. Regeringen har nu varit sysselsatt med de stora skattefrågorna och en mängd andra frågor, men blifva de väl lösta eller komma i ett annat stadium, hoppas jag att regeringen har tillfälle att egna sin uppmärksamhet äfven åt denna fråga, som visserligen icke saknar stor vigt. För min del skulle jag därför önska en underdånig skrivelse, som vore affattad i de vidsträcktaste ordalag, men tillika uttryckte de sympatier, som jag förmodar att denna Kammare har för frågan. Jag har rättighet att sluta till denna förmodan af det bifall, som förra året lemnades till norrbottenslagens utsträckning till Vesterbotten. För min del har jag formulerat ett litet förslag till en sådan skrivelse, som skulle vara: *att Riksdagen i underdånig skrivelse anhölle, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbete och till Riksdagen framtägga förslag till förbättrad skogslagstiftning, hvarigenom den skogsförödelse, som i de flesta delar af landet eger rum, må, så vidt möjligt är, för framtiden förekommas.* Jag anhåller om proposition på bifall till detta förslag.

Friherre Tamm: De, som förordat reservationen och det der vid fogade lagförslaget, hafva ansett, att det skulle innebära hufvudsakligen fördelar och icke någon olägenhet för andra än dem, som skulle bryta mot hvad för statens ändamål vore bäst. Det vill förefalla mig som lagen skulle medföra en olägenhet, nemligen den, att den skulle rubba åtskilliga ingångna aftal. Värdet af ett aftal, som är träffadt, skulle blifva ett annat, än det afsetts vara på den tid, det uppgjordes, och detta synes mig vara en tillräcklig olägenhet för att icke Kammaren borde antaga det framställda förslaget till lag.

En talare på uplandsbanken har klandrat uttrycket i Lag-Utskottets betänkande, att skogens bästa skydd är dess värde, och sagt, att skydd icke behöfs för andra saker än sådana, som hafva värde. Då han sedermera instämt i reservationen, har han sålunda efter min uppfattning begått ett misstag, ty då skulle han hafva sagt, att förbud borde utfärdas för afverkning, men någon plantering för återväxt skulle deremot icke behövas. Det är dock detta, som reservationen hufvudsakligen afser, då den icke gifver förbud för skogsafverkning i andra fall, än då skogsegarne icke rättat sig efter föreskrifterna om åtgärder för skogens återväxt. Samme talare har sagt, att penningekapitalet omsättes fortare än skogskapitalet, och det är då också gifvet, att det är fördelakti-

gare att afverka skogen och placera dess värde i penningar. Skogen har dock en annan förmåga af tillväxt, och det är qualitativ tillväxt. Mången finnes, som spar sina skogar till en framtid för att då kunna afverka dem. De hafva då högre värde, och man har minsann icke härför gjort några förluster.

En talare har sagt, att ett medgifvande att fritt begagna skogen verkar rubbande på de inteckningar, som finnas iegendomarne. Efter min erfarenhet upptages icke ståndskogen vid värdering för erhållande af inteckning vid hypotekslån.

Den talare, som öppnade diskussionen i denna fråga och som kraftigast betonade nödvändigheten att införa skogslagstiftning, gick så långt, att han sade, att bibehållandet af de nuvarande förhållandena skulle kunna jämföras med barnamord, i fall man skulle komma underfund med att barnens undanskaffande vore för den öfriga delen af menskligheten nödvändigt. Det synes mig vara att gå väl långt att drifva detta påstående, men väl vill jag jämföra det med att det icke skulle vara lämpligt att för jordbrukaren nedslagta ungboskapen, om han för öfrigt finner det lämpligt. Jag anhåller om bifall till Lag-Utskottets betänkande.

Friherre von Kræmer: Kan någon af herrarne säga mig, hvad det är för sammanhang mellan landtförsvarskomitén och skogsfrågan? Jag kan icke finna det. Emellertid har min granne till höger tyckt sig finna ett dylikt sammanhang, och därför att jag suttit i landtförsvarskomitén, så har han ansett att jag är inkonsequent, då jag tycker att skogsfrågan kommer väl ofta före. Jag hemställer till herrarne, om den icke förekommit, om icke för ofta, så åtminstone oftare än af verkliga förhållanden rättfärdigas? Utan att tala om de två skogskomitéerna, den äldre och den så kallade yngre, förekom frågan 1868 och 1869, då gotlandslagen beslutades, 1874, då den stora lagen, som nu åter upptagits, var före och föll; men då, på grund af en särskild framställning, norrbottenslagen antogs, så hade man 1876 och 1877 förslag om norrbottenslagens utsträckning till Vesterbotten. Derefter 1878 stor strid om det återupptagna 1874 års förslag. Sedan hade man visserligen ett par friår; men ej längre än till i fjor, 1882, då, som vi minnas, Vesterbotten fick sin delaktighet i norrbottenslagen — — och så nu igen 1883! Är icke detta bra ofta? "Nej!" säger en annan talare. "Det visar blott, att frågan är lifskraftig och icke någon gengångare!" Men, mine herrar, är det icke ganska vanligt också, att en *fördom* kan vara lifskraftig, och att den ofta återkommer, deraf bevisas blott, att det är svårt att förgöra den. En sådan fördom är den envist rotade föreställningen, att ej den enskilde kan taga vara på sitt rätt förstådda eget intresse, utan måste af staten dertill tillhållas. Dödsryckningarne hos denna fördom äro många och långa, men det är dock dödsryckningar efter mitt förmenande!

Talaren till höger om mig yttrade, att närmaste följden af jernvägarne var ökad skogsafverkning. Det var väl att han sade detta "närmaste", och jag har särskildt antecknat att ordet så föll.

Ifrågasatt lagstiftning till förökommänd af skogsförödelse.
(Forts.)

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

Ja, utan tvifvel är den *närmaste* följden den, som han omtalat; men det är icke visadt, att icke deförbättrade kommunikationernas *slutliga* följd tvärt om, just genom att gifva värde åt marken, är att framkalla skogsodling. En annan talare hade på väg till Vaxholm med förargelse sett huru en känd skogsförödare efterlemnadt kal mark, men han slutade dock med att, "nu börjar det växa igen". Det är just så det går, och man inser nog nu, att det som börjar växa har värde. Samme talare yttrade, att tvärt om, när något stiger i värde, så lockar det till afverkning, eller, såsom orden föllo sig, »de lockas att afverka, när skogen betalar sig bra". Jag hemställer, om det icke i allmänhet är en sund hushållning, att sälja, medan det betalar sig bra, och icke gömma en vara så länge, att den icke betalar sig längre. Jag vill i förbigående påpeka förhållandet med ekskogen. När de planteringar, man anlagt på Visingsö med flere ställen, blifva färdiga till afverkning, då bygger antagligen ingen mer fartyg af ek. Är det icke tänkbart, att äfven öfriga virkessorter kunna i denna uppfinningsrika tid blifva mer eller mindre öfverflödiga och att det således kan vara fördel att sälja dem, när de betalas bra? är det ej t. ex. tänkbart, att genom någon uppfinning inom kemien man skall kunna förminska eller till och med upphäfva metallernas värmeledande kraft! Det vore en upptäckt, som icke vore förunderligare än många andra, som gjorts i vår tid och som skulle göra trävaror till stor del öfverflödiga. Detta är visserligen blott en framtidsbild, en framkastad förmodan, som ännu ej blifvit verklighet; men jag vidhåller, att de närvarande förhållandena berättiga till att man bör afyttra skogarne, när de betala sig bra, och icke tvärt om.

Ett ganska väsentligt fel med den nuvarande lagen kom jag icke att påpeka bland de detaljfel, jag omnämnde sista gången jag hade ordet, och det därför att det står i ingressen. Det är dock så väsentligt, att jag nödgas upptaga det, då det icke blifvit af någon annan påpekadt. Det står nemligen:

"I afseende på enskildes skogar inom de orter, som Kongl. Maj:t, på framställning, grundad på ett af lagtima landsting med två tredjedelar af de afgifna rösterna fattadt beslut, finner skäl bestämma, varder härigenom förordnad" etc.

Det är naturligt, att i städerna intresset för bibehållandet af en riklig, att icke säga öfverflödigt skogstillgång och särskildt vedtillgång skall vara lifligare än på landet. Är icke detta stadgande därför direkt bidragande till att öka den spänning, som i landstingen redan finnes mellan land och stad, genom att uppställa för städerna ett ytterligare intresse i motsatt riktning mot landets? Jag har visserligen ännu mycket att tillägga, men vill icke längre upptaga tiden. Jag slutar därför i förhoppning att slutet måtte blifva det samma, som jag önskar, eller bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Reutersvärd: Vid 1874 års riksdag hade jag den äran att vara ledomot i det Särskilda Utskottet och hade då tillfälle att uttala mina åsikter i denna Kammare, då frågan här före-

var om nödvändigheten att åstadkomma en lag om skydd mot förödelse af enskildes skogar, eller med andra ord, tillse, att i samma mån man afverkade skogen, man också droge försorg om dess återväxt. Jag hyser samma åsichter nu som då och kommer därför att sluta mig till den reservation, som Herr Bergström afgifvit. Under den pågående debatten har åtskilligt blifvit yttradt, som jag anser mig böra bemöta. Så har den andre talaren i ordningen beskärmat sig öfver, att denna motion så ofta återkommer och att det är pinsamt för honom och mängen med honom att höra den så ofta diskuteras, men derpå svarar jag, i likhet med Lag-Utskottets ordförande, att detta visar bäst att frågan är af stor vikt och icke kan falla, utan att få sin lösning, och min öfvertygelse är, att vill man hafva en sansad och ej allt för långt gående lag, så är rätta tidpunkten nu inne, ty ju längre man dröjer, desto säkrare kan man vara att Riksdagen tager saken om hand, och detta måhända på ett sätt, som icke vore önskvärdt. Det är af dessa rent praktiska skäl jag ser saken och önskar, att framställningen om en lag, som är så mild mot skogsegarne som denna, må bifallas. Då man tilltror sig kunna stifta lagar, som afse skydd för fiske och jagt, kan jag icke finna att det är mer ingrepp i eganderätten att stifta en lag om huru skogen bör vårdas, emedan andras både rätt och trefnad äro derpå beroende. Till en viss grad kan man säga att landets beboelighet beror derpå, åtminstone i vissa trakter.

Samme talare, den andre i ordningen, gjorde en anmärkning och sade dervid bland annat: Huru skall man få reda på hvad som menas med den egentliga skogsmarken? Att få denna fråga i hvarje särskildt fall besvarad möter inga svårigheter och dessutom kommer nog lagens tolkare att taga reda derpå, då det behöfs. De af herrarne, som besökt kuststräckorna af våra nordliga provinser, skola med mig kunna intyga att, der total skogsafverkning egt rum och der de kala ställena äro utsatta för de skarpa hafsvindarne, der kommer icke i mansåldrar att växa någon skog, om man icke drager försorg om skogsplanteringar eller återsädd.

En talare i min närhet förebrådde den förste ärade talaren, att han uteslutande sett saken från teoretisk sida, medan han deremot ville lemna några praktiska upplysningar, huru skogarne böra på ett förnuftigt sätt skötas. Han framhöll då, såsom mycket önskvärdt, den totala afverkningen och att man icke skulle spara en enda buske, utan hugga ned alltsammans för att befördra snabb återväxt. Det är möjligt att det är hans erfarenhet, men nog vill jag afråda dem, som vilja vårda sin skog, att göra så. Den, som handlar klokt, faller icke smärre bestånd af ungskog, utan han hugger bort undertryckta buskar, men så kallade "dungrar" af ungträn låter man allt stå qvar.

Vidare har samme talare sagt, att stora skogstrakter äro behållare för frost, ett slags iskällare. Till en viss grad kan han hafva rätt. Der skogsmarken är af den beskaffenhet, att den är till större delen bestående af myrar och kärr, som i sig sjelfva äro frostländiga, der bibehåller nog skogen frosten, men på torrländig

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

mark tror jag skogen skyddar den odlade marken deromkring, och der kallas också skogen för fattigmanströja. Talaren gjorde vidare en jämförelse mellan exporten af småvirke från de norrländska hamnarne och den quantitet ved, som Stockholms stad konsumerar, och sade att denna senare quantitet vore lika stor som allt sparrhygge, som exporterades från Gefle och alla hamnar norr derom. Det är viss möjligt, att så är, men det är väl derfor icke meningen att man skall genom ett oförnuftigt bruk af skogbärande mark föröda den samma i landet? Ju mer man sköflar, desto svårare är det för hvar och en, i synnerhet i de större städerna, att skaffa sig sitt nödiga vedbehof, och genom att ej vårda sig om återväxten, kan det blifva ruinerande för dem, som måste skaffa sig sitt vedbehof, hvilket redan i Stockholm vissa år är en så betydlig utgift, att de mindre bemedlade icke utan de allra största försakelser kunna skaffa sitt bränsle.

Den siste ärade talaren yttrade, att det vore att kasta in en ytterligare eldbrand mellan stad och land, att stifta en lag mot skogsafverkning. Det låge nemligen i städernas intresse att bevara skogarne och hos skogsegaren att godtyckligt få handskas med dem, och derigenom skulle en strid uppstå mellan stad och land. Finnes det icke värre anledningar till strider, så tror jag icke det skulle vara så farligt.

En ärad talare gaf en upplysning för hvilken jag skulle vara honom tacksam, om han kunde bevisa den, och det var, att skogstillgången i Sverige är större nu än för 30 år sedan. Jag fruktar, att han deruti misstager sig. Emellertid anhåller jag att få yrka bifall till Herr Bergströms reservation.

Herr Lundin: Huru ledsamt det än må anses, så tror jag dock, att det är nödvändigt att begära statens skydd för våra skogar. Det var en ärad talare, som sade, att rätta sättet att få vacker skog vore att nedhugga den och plantera. Jag för min del tror icke, att så är fallet, ty den, som så gör, får vara beredd på stora uppoffringar, först och främst för plantering. Jag tror deremot, att det är mycket förståndigare och mera välbetänt att blåda och gallra, och är förvissad att den, som så går tillväga, har den största behållningen.

Här har talats om skogens olika värde på olika håll, och det är naturligt, att så måste vara förhållandet på grund af olika kommunikationer. Erfarenheten har visat, att begäret är så stort att afverka skogen, att den person, som icke har lätta kommunikationer, begagnar hvad honom står till buds. Det är en sorglig erfarenhet, att de, som förstört sin skog, sjelfva blifvit ruinerade.

Här har mycket ordats om skogarnes klimatiska inverkan. Jag instämmer med dem, som tro, att skogarne äro ett skydd, och att de lemna vårt land ett mildare och fördelaktigare klimat. På grund af hvad jag anfört får jag hos Herr Grefven och Talmannen anhålla om bifall till reservanternas förslag.

Herr Hammarhjelm: Jag skulle icke ännu en gång hafva besvärat den ärade Kammaren med ett anförande, om jag icke af den ärade reservanten blifvit förebrädd, att jag sedan år 1874 ändrat åsigt. Jag vill i detta afseende blott erinra Kammarens ledamöter derom, att man ofta, i synnerhet i en rådsläende församling, är satt i nödvändighet att taga något, som är dåligt, i stället för det, som är ännu sämre, och till detta räknar jag den Kongl. propositionen, som då förelåg. För öfrigt, för att begagna latin liksom han, vill jag här använda *tu quoque*-argumentationen. Den ärade reservanten tillstyrkte 1874 i egenskap af Konungens rådgifvare det då framlagda förslaget till skogslag, men år 1883 antager han den reservation, jag jemte åtskilliga andra ledamöter af riksdagen då afgaf just emot detta förslag. Det synes vara all förhoppning, att, om han får lefva några år till, han skall komma på den ståndpunkt, der jag nu står.

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

Herr Nyström: Det kan tyckas, att då man för den provins, som man representerar, fått hvad man egentligen önskat, det icke vore skäl att yttra sig i denna fråga; men jag kan dock icke underlåta att i densamma säga några ord.

Jag är icke nöjd med det afslag, som Lag-Utskottet på den framlagda motionen afgifvit; jag kan icke heller säga, att jag är fullkomligt nöjd med den reservation, som i saken afgifvits. Men jag är likvisst nöjdare med den senare — det vill jag på förhand förklara — och tänker rösta för densamma, i fall icke mitt instämmande i Herr Samzelli förslag om en underdånig skrifvelse i saken vinner understöd — något, hvartill jag i främsta rummet yrkar bifall. Afslag är, efter min tanke, icke befogadt. Ty det kan åtminstone temligen noga bevisas, åtminstone för den norra delen af Sverige, att det täres på skogskapitalet i väsentlig mån, synnerligast på de ställen, der icke Norrbottens och Vesterbottens skogslag är bestämmande.

Redan år 1869 vid norrländska skogskomiténs vandringar utröntes det, att mer än två och en half millioner träd afverkades i Vesternorrlands och Gefleborgs län utöfver den årliga återväxten; och den årliga afverkningen har, efter hvad känt är, kanske fördubblats sedan den tiden, åtminstone förhöjts med omkring 50 procent. Det står icke så väl till som det kan antagas. Hvad de öfriga länen beträffar, känner jag icke till dem så noga, men jag skulle tro, att afverkningen der är vida större än skogskapitalet tillåter, och vi stå snart vid den gräns, då vi hafva blott buskar och till byggnadstimmer otjenliga träd.

Jag tror sålunda, att en skyddande skogslag är för hela riket nödvändig.

Men nu komma mina betänkligheter mot reservationen.

Norrbottens- och vesterbottenslagen afser icke att lemna någon godtycklig makt i Konungens Befallningshafvandes händer; och jag skulle hafva hesiterat mycket — äfven om jag antager aldrig så utmärkte Konungeus Befallningshafvande — att införa denna reservations bestämmelser i afseende på en makt, som lägges i

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

Konungens Befallningshafvandes händer. Mitt syfte med Norrbottenslagen var att få en på förhand bestämd lag, som sade åt folk: "ni vet hvad ni har att rätta er efter." Genom en sådan lag, som här föreslås, är så mycket lemnadt åt Konungens Befallningshafvandes makt, att jag fruktar för, att den kommer att missbrukas på ett eller annat ställe. Visserligen har här en landshöfding från ett af de nordligare länen, nemligen Jemtlands, yttrat sådana saker, att man icke från det länet skulle behöfva befara några skarpere åtgärder, äfven om lagen blefve antagen; men hans aflidne företrädare var dock af en annan åsigt; och jag antager, att han efter några år kommer till samma åsigt som denne hans företrädare. Denne ansåg redan år 1874, att det var nödvändigt att antaga norrbottenslagen äfven för Jemtland. Han var den, som i denna Kammare förnämligast arbetade för att få lagen fram. Det lider intet tvifvel, att Jemtland, som varit befriad från öfverafverkning till för några tiotal af år sedan, nu undergår en förvandling, och det skall dess nye höfding också få erfara.

Något, som jag särskildt har emot förslaget, är det, att enligt mitt förmenande det kanske kan blifva väl stora kostnader för landstingen att åtaga sig, nemligen ersättningarne till de gode män och synemän, som der äro föreskrifne, och hvilka ersättningar komma att gå till betydliga belopp.

Såsom jag redan förut nämnt, och då jag anser det allt för häftigt att nu genast antaga denna reservation såsom lag, hemställer jag, att vi här i Första Kammaren måtte instämma i det skrifvelseförslag, som Herr Samzelius förordat, och det äfven på den grund, att Kongl. Maj:t då skulle kunna komma i tillfälle att å nyo höra vederbörande landsting och Konungens Befallningshafvande, om detta förslag kan vara för alla länen antagligt.

Det kan blifva fråga om, huruvida icke en annan grund för denna lag kan vara mer tillämplig i de nordliga provinserna, än den nu föreslagna; ty der kan återsädd föga ifrågakomma, men det kan likväl gå derhän, att skogen ruineras i högst betydlig grad. Jag instämmer i Herr Samzeli skrifvelseförslag.

Herr Casparsson: En ärad vän på gefleborgsbänken har förebrått mig, att jag icke dragit konsekvenserna af min åsigt om skydd för skogen. Det kommer sig deraf, att jag är en moderat man och icke gerna drifver konsekvenserna till ytterlighet, i synnerhet om de derigenom komma i kollision med andra berättigade principer.

Han yttrade vidare, att jag icke tagit i betraktande skogens kvalitetstillväxt. Det har jag nog gjort, ehuru jag icke yttrade det här. Derigenom ligger det i statens liksom i ett bolags intresse, som har en längre fortvaro, att bibehålla skogen, hvaremot för den enskilde jordegaren, som innehar egendomen i 10, 20 eller 30 år, det är af större intresse att omsätta skogen i penningar.

En annan talare, på elfsborgsbänken, anförde, bland andra skäl, att lagförslagets egentliga afsigt varit att åstadkomma billiga

vedpris; men jag ber då få erinra derom, att det var Kongl. Maj:t, som år 1874 framställde förslag till lag i detta ämne, och hvarken Kongl. Maj:t eller hushållningssällskapen, som opinerat i frågan, kunna misstänkas för att ledas af dylika skäl. Jag tror, att sådana skäl snarare försvaga än förstärka den sak, som man med dem vill försvara.

Ifrågasatt lagstiftning till förekommande af skogsförödelse.
(Forts.)

Grefve Mörner: Den debatt, som här förekommit, kunde verkligen leda till den tro, att det vore ett mycket omfattande ämne, som här afhandlades. Men jag ber få säga, att för mig har ärendet, om äfven ganska viktigt, ändock, i anseende till sin art, icke syntts ega så stora proportioner.

Hvad är det nemligen väl, som reservanten begärt? Han begär icke någon inskränkning i hushållningen med skogarne, icke något intrång i den enskilda eganderätten, utan endast det, att, om den, som företager skogsafverkning i större skala, försummar att sörja för skogens återväxt, han då skall kunna dertill förbindas, och, såsom en liten hållhake i och för detta, att en del skog skulle temporärt kunna ställas under förbud. I följande paragrafen förekommer, att så fort det visas, att skogsegaren vidtagit de för återplantering påbjudna åtgärderna, så skall förbudet genast återgå.

Man må nu säga hvad man behagar samt åberopa yttranden från alla möjliga håll — af hvilka det ena ofta motsäger det andra — i fråga om skogens vikt och inflytande för landets klimat m. m., så är dock visst och säkert, att, om det i Sverige icke finnes tillräcklig skogstillgång, blir landet försatt i ett ganska bedröfligt tillstånd. Då skogarne således äro för Sverige oafvisligen nödvändiga, måtte det väl icke vara för mycket att våga påstå, att skogsegaren skall icke blott *skörda*, utan äfven *så*. Nu kunde man väl fråga, om tillsyningsmän jemväl skulle tillsättas för att tillhålla folk att så sina åkrar. Men dervid är det ju dock helt olika, såsom ock Friherre von Kræmer påpekat. I ena fallet fordras det så lång tid för att få skördar, då man i det andra fallet får sådana hvarje år, så det är icke alls samma förhållande. Om det skulle falla mig in att nedhugga min skog för att på en gång erhålla ett större penningekapital, och om jag äfven behörigen sörjde för skogens återväxt, kunde jag likväl, vid min ålder, aldrig drömma om att der få se annat än små buskar. Då kunna skogsegarne lätt komma till den åsigten: "vi hugga ned; efter oss syndaftoden! Samhällets gemensamma angelägenheter angå icke oss, utan hvar och en sörjer för sig sjelf." Men sådant duger icke, utan kan medföra svåra och ohjelpiga följder. I min trakt pågår nu en verklig ohjedad skogssköfving.

Att skogarne skulle i Augusti månad utgöra så att säga frostkällor, var något för mig alldeles nytt! Att de möjligen om våren, i April eller Maj, skulle kunna bilda frost, hade jag väl trott; men i Augusti kan jag icke anse skogarne frostbildande och skadliga, utan tvärt om.

Jag tog till ordet för att framhålla det, att här icke var fråga

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

om annat än att stadga viss skyldighet till återplantering; och det torde väl icke vara för mycket, att samhället fordrar det af dem, som bereda sig en större ekonomisk vinst annars kanske på hela samhällets bekostnad.

Jag vet väl, att det finnes enskilde skogsegare, som med mycken omsorg plantera skog; men detta är långt ifrån allmänt. De flesta låta yxan gå, men låta planteringarne utevara.

Just därför, att det är så litet, som genom reservantens förslag fordras — icke mer än hvad som kan åstadkommas med lindriga kostnader och besvär — var det som jag trodde, att man kunde bifalla samma förslag.

Man skulle visserligen kunna inskränka sig till en skrifvelse, på sätt en talare här yttrat, för att få frågan ytterligare utredd. Detta ordet "utredning" är ett slagord, som man mycket begagnar nu för tiden; det är mycket bekvämt och så till vida angenämt! Men denna fråga måtte väl vara *utredd!* Vi hafva haft stora skogskomitéer, som yttrat sig vidlyftigt, så att tillräckligt utredd måtte väl frågan få anses vara, och då torde det icke vara lämpligt att gå till Kongl. Maj:t med begäran om en ny sådan utredning, så mycket mindre som Kongl. Maj:ts regering väl torde hafva under många år kunnat bemärka, att det icke alltid är så klart menadt med dylika skrivelser, och att dessa begärda utredningar stundom äro en utväg att skjuta bort saker, som man vill blifva af med. Man kan då icke förtänka, om en del skrivelser "läggas på hyllan" och der kanhända få ligga långa tider.

Hvart år, som vi förlora i att värda skogens återväxt, är en vida större nationalförlust än de små kostnader för landstingen, som omnämnts, och som i de flesta fall få gäldas af den, som genom sin försummelse åstadkommit kostnaderna. Jag instämde år 1878 med dåvarande Lag-Utskotts ordförande i den reservation, han då afgaf; det är densamma, som nu föreligger, och lika visst som jag är ledsen, att den icke år 1878 gick igenom, lika visst skulle jag beklaga, om förslaget nu faller, och Kammaren och Riksdagen visa sig ligkiltiga icke blott för skogslagstiftningen i allmänhet, utan till och med för en så billig sak som den, att enkla åtgärder skola vidtagas för att bereda återväxt af en för Sverige så nödvändig vara som skogen.

Jag vågar därför yrka bifall till den af Herr Bergström afgifna reservationen.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Blott några få ord i anledning af Herr Hammarhjelm's senaste yttrande.

Då jag första gången hade ordet, anmärkte jag, att det förefans en *väsentlig* skilnad emellan de åsigtter, hvilka den ärade talaren här i dag yttrat, och dem, hvilka han år 1874 såsom reservant emot Särskilda Utskottets betänkande uttalade. Han har nemligen nyss sagt sig vara *principiellt* emot allt statens ingripande i dessa frågor; men år 1874 var han med om att framlägga ett lagförslag, hvars ledande grundsats var, att den, som afverkade skog, skulle vara skyldig att sörja för återväxten deraf. Den för-

klaring, han rörande skiljaktigheten i åsigter afgifvit under denna öfverläggning, får gälla hvad den kan. Han sade nemligen, att man någon gång vore tvungen att antaga ett dåligt för att undgå ett ännu sämre. Ja, det kan ju också vara ett slags taktik, och vid en omröstning om kontraposition kan den måhända ega sin giltighet; men sedan omröstningen skett, kan man i en reservation framlägga sin verkliga och upprigtiga mening. Det är, enligt min åsigt, den bästa taktiken.

Men då han gaf denna förklaring, yttrade han vidare, att han, för att undgå Kongl. Maj:ts förslag, framlagt sin reservation. Men nu är det till att märka, att just den reservation, han framlade, var i det allra närmaste öfverensstämmande med Kongl. Maj:ts förslag; det var alltså förmodligen för att undgå det Särskilda Utskottets förslag, hvilket var strängare än Kongl. Maj:ts, som han framlade denna reservation. Var hans åsigt med denna taktik, att frågan skulle förfalla, så lyckades det verkligen, ty Särskilda Utskottets förslag gick igenom i Andra Kammaren, hvaremot hans antogs här i Första Kammaren, och sedan förklarade sig Särskilda Utskottet icke kunna sammanjemka meningarna. Han menade på, att äfven jag skulle hafva ändrat åsigter, i ty att jag år 1874 tillstyrkte Kongl. Maj:ts förslag, men nu skulle vara ense med Särskilda Utskottet. Jag är verkligen icke ostadig i mina åsigter; jag höll år 1874 och håller ännu på statens ingripande i den enskildes hushållning inom vissa gränser; men jag har nu gått något längre än den Kongl. propositionen 1874 — jag har omfattat Särskilda Utskottets förslag, hvilket äfven afser införandet af fridlysningsprincipen. Härmed tror jag mig hafva förklarat min ståndpunkt i frågan, liksom jag äfven belyst Herr Hammarhjelm's olika ståndpunkter år 1874 och år 1883.

Herr Wallenberg: Långt ifrån att misskänna det nit, som här framkallat det förslag, hvarom nu är fråga, tycker jag, att saken mycket väl tål att debatteras; men jag tror, det ligger en ofantlig öfverdrift i de uttalade farhågorna och att man alltför ledigt behandlar skyldigheten att sörja för återväxten. Det finnes emellertid ganska vidsträckta skogsegendomar, som äro mycket väl värdade och der egarne insett sin verkliga fördel i att ordna återväxten genom trakhuggning och genom att få denna ordnad. Detta har skett till följd af den ganska viktiga omständigheten, att man känt behovet af att värda och vidmakthålla sin egendom och icke sköfva densamma. Att nu här antaga en lag, deruti man inrymmer åt landstingen så högst betydligt inflytande på eganderätten, det vågar jag, för min del, icke vara med om, emedan jag känner, att i många orter utgöras landstingen till en väsentlig del af personer, som först sålt sin skog till afverkning och sedan hata koparne. Jag anhåller att få biträda Lag-Utskottets afslag.

Herr Samzelius: Då man nu är färdig att såsom det synes på stående fot fatta ett definitivt beslut i en lagstiftningsfråga på förslag af en motionär, ber jag, ehuru jag i sak tänker lika

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lagstiftning
till före-
kommande
af skogs-
förödelse.
(Forts.)*

med honom, få påpeka åtskilliga omständigheter, som göra, att jag icke kan rösta för bifall till förslaget, sådant det föreligger. Här förekommer t. ex. i 2:dra paragrafen, att Konungens Befallningshafvande får utfärda förbud antingen så, att skogen ej må anlitas för annat än husbehof eller ock på det sätt, *att träd under vissa dimensioner ej må från egendomen säljas eller bortföras.*

Det skulle således bero på Konungens Befallningshafvande att införa norrbottens- och vesterbottenslagen i de öfriga delarne af riket, denna lag, som likväl är byggd på så irrationella principer, att det icke låter sig försvara att utsträcka den vidare. Det är en framstående tysk forstman, som visat, att man genom att taga flere skördar af skogarne kan ernå det ekonomiskt fördelaktigaste resultat. Att frambringa mogen och öfvermogen skog, när man räknar ränta på ränta å kapitalet, är misshushållning; och liksom man kan taga flera skördar på grönfoder i åkerbruket, så må det icke vara förbjudet att göra detsamma på skogen. Jag tror icke, att det är riktigt att den enskilde i sin hushållning, som kan vara grundad på den bästa och klokaste beräkning, underkastas en lagstiftning af Konungens Befallningshafvande eller att man skulle underordna den enskildes rätt och bästa under beslut af Konungens Befallningshafvande. Jag hyser nog det största förtroende för Konungens Befallningshafvandes klokhets i allmänhet, men det kan ju hända, att det finnes vissa Konungens Befallningshafvande som äro bundne af gamla principer att man endast bör frambringa öfvermogen skog.

För min del tror jag, att det är alldeles tillräckligt att stanna med en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Man har sagt att detta vore ett sätt att komma ifrån saken. Men det har likväl gått nio år, sedan den Kongl. propositionen framkom, och åtskilliga saker hafva timat på dessa nio år, så att det vore icke ur vägen att Kongl. Maj:t får höra vederbörande och framkomma med ett förslag.

Man har ytterligare framhållit den anmärkningen, att det icke vore klokt att antaga en lag i detta ämne, hvilken blefve gällande för hela riket. Högst naturligt är det, att de många stora skogsägare, som finnas inom denna Kammare och som veta med sig att de väl hushålla med skogen, sätta sig emot en sådan lag; men de hafva ju icke heller något att befara af en lag i hufvudsakligt syfte lika med den af reservanten framlagda; ty är en god hushållning iakttagen, kan ju icke lagen träffa dem, så att jag tror, att de farhågor, de hysa härvidlag, äro obefogade.

Jag erinrar mig, att en talare sade, att svenska folket vid alla tillfällen visat, att det kan skydda och hushålla med skogen. Han representerar en provins, der svältorna äro belägna; och om befintligheten af dessa sköflade trakter kan innebära något vittnesbörd om sanningen af hans yttrande, lemnar jag derhän.

Jag anhåller fortfarande om bifall till mitt skrifvelseförslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder yrkats dels bifall till Utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan, dels bifall till

det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservation, dels ock, af Herr *Samzelius*, att Kammaren skulle besluta att Riksdagen skulle uti skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och till Riksdagen framlägga förslag till en förbättrad skogslagstiftning, hvarigenom den skogsförödelse, som i de flesta delar af landet eger rum, må, så vidt möjligt är, för framtiden förekommas.

Ifrågasatt lagstiftning till förekommande af skogsförödelse.
(Forts.)

Härefter gjorde Herr Grefven och Talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för antagande af det förslag, som innefattades i den vid Utskottets utlåtande fogade reservation.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan såsom kontraposition dervid antagits bifall till Utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som antager det lagförslag, som innefattas i den vid Lag-Utskottets utlåtande N:o 24 fogade reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—46.

Nej—54.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 14 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 25, i anledning af väckt motion om utarbetande af förslag till en ny legostadga.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 14 och 17 innevarande April bordlagda utlåtande N:o 7, i anledning af Herr Casparssons motion (N:o 31) angående revision af gällande föreskrifter rörande eder samt om ändring af nuvarande edsformulär.

1 punkten.

Herr Casparsson: Då Utskottet hedrat denna fråga med epitetet "högviktig", visar det, huru åsigter och förhållanden kunna vexla. Då jag för 14 år sedan för första gången inom den

Om ändring af gällande edsformulär.

*Om ändring
af gällande
edsformulär.
(Forts.)*

nya representationen upptog denna, från den gamla representationen ärfta, fråga, ansågs den så föga vigtig, att Lag-Utskottet två Riksdagar å rad kastade den i papperskorgen, och då den tredje gången upptogs och remitterades till ett tillfälligt Utskott, afstyrkte detta allt åtgörande i frågan, ehuru dock inom Första Kammaren frågan befans hafva den inneboende kraft, att den af Kammaren blef till Utskottet återremitterad. År 1875 antog Andra Kammaren i hufvudsak de bestämmelser, som här blifvit föreslagna, ehuru frågan genom Kamrarnes olika beslut icke föranledde till någon Riksdagens åtgärd. År 1876 afläts en skrifvelse till Kongl. Maj:t angående inskränkning i edgångarnes antal, men icke i fråga om ändring i edsformulären.

Nu har i dessa dagar blifvit utfärdad en inbjudning till petition i frågan, undertecknad af 16 personer, hvaraf 5 universitetslärare, 3 domare, af hvilka en f. d. ledamot i Konungens Högsta Domstol, 3 skolmän, 2 läkare, 2 prestmän och 1 representant af pressen. De åsigter, som jag i min motion uttryckt, äro der fullständigt upptagna, och jag tror mig icke gå saken i förväg genom att uppläsa de rader, hvarmed denna petition inleddes. Efter sjelfva ingressen heter det:

“Hvad edernas lydelse beträffar, utbedja vi oss att först och främst få fasta Eders Kongl. Maj:ts synnerliga uppmärksamhet vid de ord, som inleda och avsluta de gällande edsformulären. För Eders Kongl. Maj:t kan det icke vara obekant, att många rättsinniga och allvarliga medborgare anse det vara för deras samveten kränkande att lofva och svärja vid Gud och hans heliga Evangelium samt bekräfta sin ed med de föreskrifna orden: så sant mig Gud hjelpe till lif och sjal, enär de betrakta dessa edsformulärens begynnelseord och slutord såsom formler för förpantning och för försvarjelse. Visserligen har rättigheten af detta betraktelsesätt blifvit bestridd af många, bland hvilka några måste erkännas hafva stor auktoritet men detta oakadt qvarstår det dock såsom oemotsägligt, att de anförda uttryckens betydelse är mycket omtvistad, och att afgörandet af frågan om deras rätta betydelse är förenadt med sådana svårigheter, att det stora flertalet bland dem, af hvilka ed fordras, i detta afseende icke kunna komma till någon tillfredsställande visshet. Men derom böra väl alla vara ense, att de ordalag, som föreskrifvas för en så helig förpligtelse som eder, böra så mycket som möjligt är vara fattliga och begrifliga för dem, som enligt gällande lag äro skyldiga att aflägga ed. Behofvet af sådana ordalag i edsformulären har ock gifvit sig tillkänna i den oro och det bekymmer, som de nu föreskrifna ordalagen framkallat hos ett stort antal kristligt sinnade medlemmar af den Svenska kyrkan.

Under sådant förhållande måste det anses vara i hög grad behöfligt, att de ofvan angifna ordalagen borttagas ur edsformulären och ersättas af andra, hvilka kunna säkert fattas af dem, som allvarligen vilja söka rätt förstå dem, och icke gifva grundade anledningar till samvetsbetänkligheter åt statskyrkans medlemmar.“

Jag tror derföre, att, när Utskottet betecknat frågan såsom en "högvisig fråga", det har fullt rätt och skäl för denna sin uppfattning.

*Om ändring
af gällande
edsformulär.
(Forts.)*

Se vi på frågan om eder i utlandet, så veta vi, hvilken betydlig röle denna fråga uti parlamentet i England just under de sista åren har spelat, och i Spanien har i dessa dagar fattats ett beslut, hvarigenom orden "inför Gud" blifvit intagna vid afläggandet af parlamentseden — detta i det katolska Spanien.

Utskottet "håller före, att den allmänna meningen alltmera närmar sig det af motionären afsedda mål", men Utskottet tillägger, att en "förändring uti en så ytterst grannlaga och ömtålig fråga som det under en lång följd af år begagnade edsformuläret icke utan de mest tvingande, efter Utskottets förmenande, här ej befintliga skäl lärer böra ega rum".

Utskottet föreslår det oaktadt i den slutliga klämman af betänkandet en förändring i det begagnade edsformuläret. Vid sådant förhållande frågar jag: Är det då icke skäl att på en gång klart uppställa det mål, dit, efter Utskottets tanke, den allmänna meningen allt mera närmar sig, så att man slipper att inom en kort tid åter förändra edsformuläret? Ty min fulla och innerliga öfvertygelse är, att med det slut, hvartill Utskottet kommit det allmänna rättsmedvetandet i landet i allt fall icke skall känna sig fullt tillfredsstäldt. Då återstår alternativet att antingen med lagens hammare krossa samvetsbetänkligheterna, d. v. s. att, figurligt taladt, i 19:de seklet ånyo tända kättarebålen, eller ock att, såsom det nu tillgår låta den enskilde resa sig upp i trots mot lagen och sätta sitt enskilda tyeke öfver lagens majestät.

Jag har föreslagit, att begynnelseorden skulle utbytas mot: "lofvar inför Gud" eller "lofvar vid Gud och hans heliga ord".

Utskottet har ansett, att orden "hans heliga Evangelium" böra bibehållas. Men hvad innefattar det annat än en förpantning af den i evangelium utlofvade nåd och frälsning, eller som Martensen benämner det: att hypotetiskt "göra Afkald" på saligheten. Men det är deremot, som rättskänslan och samvetet uppressa sig. Ty rättskänslan säger, att man icke kan pantförskrifva det man icke eger, och samvetet ryggjar tillbaka derför.

I klämman af Utskottets betänkande är föreslagen den ordalydelse, som nyss blifvit uppläst. Det är nästan precis densamma, som Första Kammaren vid 1875 års riksdag beslöt, och som Andra kammaren då afslog. Jag hemställer då, om det kan vara grannlaga att till Andra Kammaren framställa ett förslag till formulering, som den en gång har afslagit. Det kunde måhända vara skäl dertill, om detta skrifvelseförslag i allt vore så fullkomligt att deremot ingen invändning kunde göras. Men så är icke förhållandet. Det föreslås här, att anhålla om den förändring uti gällande edsformulär, att "om edsförpligtelse fortfarande skall afgifvas", de sista bekräftelseorden måtte utbytas mot andra. Men detta ordet "om" förutsätter, att möjligen edsförpligtelse icke skall afgifvas, men det är något, hvarom jag aldrig har motionerat, och

Om ändring
af gällande
edsformulär.
(Forts.)

för min del tror jag icke heller, att det finnes många, som icke anse, att edsförpligtelser fortfarande böra afgifvas.

Vidare står det här, att bekräftelseorden böra utbytas mot andra och mera lämpliga "olika för trohets- och embetseder samt olika för vittnes- och värjemålseder". Denna formulering är minst sagt tvetydig, och jag tror, att Riksdagen redan har aflåtit så många tvetydiga skrivelser, att det icke är skäl att än mer öka deras antal. Genom det mindre lyckliga inskjutandet på tvenne ställen af ordet "olika" kan man draga den slutsats, att det afsåges att erhålla bekräftelseord olika både för trohetseder och för embetseder, och olika både för vittneseder och för värjemålseder, så att det skulle blifva fyra olika slag af bekräftelseord. Att detta icke är meningen vet jag för min del väl, men en Riksdagens skrivelse synes mig, helst i en så viktig fråga, böra vara affattad med användande af fullt tydliga och bestämda ordalag. Dessutom tror jag icke, att i dessa bestämmelser innefattas alla eder. Vid diskussionen i Andra kammaren upplystes det t. ex. om en ed, som jag aldrig förr hört talas om: den kallades "redareed", och så vidt jag vet är den icke borttagen. Jag tror ock, att, om man börjar leta i edgångarnes alla skrymslen, man nog skall påträffa ännu flera dylika, som icke kunna inbegripas under de här begagnade termerna. Jag tror derföre, att det vore lämpligare, att använda benämningarne löfteseder och bekräftelseeder eller promissoriska och assertoriska eder som den vetenskapliga terminologien benämner dem, i stället för det af Utskottet använda benämningssättet. Genom denna formulering tror jag, att förslaget skulle blifva bra mycket klarare och tydligare.

Jag skall icke för närvarande vidare ingå i frågan utan inskränka mig till att yrka, beträffande den första punkten, bifall till följande ordalydelse:

"Att Riksdagen behagade i skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla om den förändring uti nu gällande edsformulär, att begynnelseorden: "lofvar och svär vid Gud och hans heliga evangelium" måtte utbytas mot en "vid Gud" eller "inför Gud" afgifven edlig förpligtelse, samt att slutorden: "så sant mig Gud hjelpe till lif och själ" måtte helt och hållet utgå och, der några bekräftelseord anses vara ytterligare af behovet påkallade, ersättas af andra och mera lämpliga, olika för promissoriska eder (löfteseder) och för assertoriska eder (bekräftelseeder)."

Herr Grafström: Jag ber att få uttala min glädje öfver, att i Utskottets förslag framlagts en bestämd skilnad mellan hvad Utskottet kallar trohets- och embetseder å ena samt vittnes- och värjemålseder å andra sidan, och att det har blifvit föreslaget olika formulering för dessa olika eder.

Den föregående talaren har nyss sagt, att under dessa benämningar icke skulle inbegripas alla slags eder, men jag tror, att de benämningar, som här användts, kunna anses vara tillfyllestgörande. Onekligt är, att det finnes eder af alldeles bestämdt olika

beskaffenhet: eder, hvilka hafva karakteren att under en högtidlig försäkran innefatta afgifvandet af ett löfte, och eder, hvilka äro eder i en egentligare mening. Det synes mig också vara alldeles påtagligt, att en olika formulering bör finnas för dessa olika slags eder, och jag har för min del ingenting emot att formuleringen för hvad man här kallar trohets- och embetseder förändras och att särskildt slutet bör få ett sådant uttryck, att det uttalar en bön om, att Gud måtte hjälpa den, som aflägger eden, att kunna uppfylla det löfte, han har gifvit. Deremot har jag en något olika tanke med afseende på vittnes- och värjemålseder, och jag vill bedja att till Kammarens herrar jurister få hemställa, huruvida med vår nuvarande rättegångsordning, som, så vidt jag vet, fäster synnerligen stor vikt på två vittnens intyg, det icke skulle vålla någon opålitlighet i det juridiska beviset för verkliga sakförhållandet och således någon fara för att oskyldiga personer kunna fällas, om uttrycken särskildt i vittneseden i någon grad förmildrades. Jag kan icke heller se, att de allvarsamma uttrycken i denna ed innebära någon fara för den, som aflägger eden och vill tala sanning, emedan der endast är fråga om ett bestämt factum och eden kan ju icke afläggas på annat sätt, än att antingen hvad är sant omtalas eller också icke, och detta ligger ju i hans, som aflägger eden, fullkomligt fria val.

Att åter till dens förmån, som begår en mened, minska uttryckets allvar, synes mig betänkligt och detta så mycket mera, som oskyldiga människors väl eller ve kan bero på ett sådant vittnesmål. Huruvida för öfrigt någon förändring i edens formulering kan vara af nöden det lemnar jag derhän. Jag vill endast söka fästa Kammarens uppmärksamhet på, att det kan innebära någon fara att, med afseende på vittnes- och värjemålseden, förminska det allvarliga och högst betydelsefulla i sjelfva uttrycken.

För öfrigt skulle jag vilja instämma med den siste talaren deri, att, när det står i Utskottets förslag: "Om edsförpligtelse fortfarande skall afgifvas", detta likasom innebär ett uttryck af Utskottet och således äfven af Riksdagen, derest Riksdagen antager Utskottets förslag, att eder kunde anses böra upphöra. En sådan viktig åsigt borde väl framför allt icke uttalas i en bimeining. För min del anser jag att edgång ännu länge torde vara af nöden och tror derföre att det vore lämpligare, om detta ordet "om" förändrades till "när", så att meningen komme att lyda: "när edsförpligtelse skall afgifvas".

Jag skulle helt och hållet förena mig med den siste värde talaren, så vida jag icke hade någon betänklighet vid att gå in på hans åsigt med afseende af förändring af de första orden. Vi äro ju evangeliskt kristna trosbekännare och, så vidt man vill bibehålla edens allvarliga kristna karakter, kan jag icke finna, att något bör borttagas eller ändras i dessa ord: "Jag lofvar och svär vid Gud och hans heliga Evangelium".

Vi veta, att ordet Evangelium kan tagas uti vidsträckt och i mera inskränkt mening. Det behöfver ju icke här hafva den inskränkta mening, man velat derät gifva, utan det kan ju inne-

*Om ändring
af gällande
edsformulär.
(Forts.)*

Om ändring
af gällande
edsformulär.
(Forts.)

fatta ett uttalande af, att inför den Gud, som man tjenar till följd af den kristliga uppfattningen, inför den Gud, som genom den evangeliska uppenbarelsen blifvit oss bekant, man lofvar och svär.

Ett sådant allvarligt äkta kristligt uttryck tycker jag böra bibehållas, och jag kan för min del icke finna någon olägenhet deraf. Jag har heller icke hört och jag tror icke, att det medfört någon väsentligare sådan. Det klander, som drabbat edsformuleringen, har också egentligen gällt sjelfva slutorden: "så sant mig Gud hjelpe till lif och själ", och man har sagt, att dessa ord skulle innehålla en pantskrifning, eller att man afsade sig all hjälp af Gud, och att detta vore för ett ömt samvete något särdeles afskräckande. Jag tror för min del, att just detta afskräckande bör för vittnes- och värjemålseden kvarstå, ty icke kan det väl vara meningen att man skulle vilja genom någon mildring i uttrycket uppmuntra till mened, som dess värre nog ändå ofta begås och hvarigenom oskyldiga människors välfärd sättes på spel.

Men med afseende på trohets- och embetseder skulle jag också önska en ändring af uttrycken, i det syfte, att eden mera komme att innehålla en bön om hjälp att hålla det löfte, man gifvit.

Jag har icke annat att yrka än bifall till Utskottets förslag, med den ändring jag nyss hade äran nämna, eller att ordet "om" utbytes mot "när" och att ordet "fortfarande" utgår.

Herr Berg: Ifrågavarande motion har mycket tilltalat mig och jag skulle för min del icke hafva det ringaste emot att ingå på motionärens förslag, att äfven utbyta de första begynnelseorden, om nemligen det hade varit af den betydelse, att man för öfrigt behöft byta ut dem. Hade det endast gällt att välja mellan att hafva orden "inför Gud" i stället för "vid Gud och hans heliga Evangelium" så skulle jag för min del obetingadt hafva ingått på motionärens förslag. Men då här är fråga om att välja, antingen: "jag lofvar och svär vid Gud och hans heliga *Evangelium*", eller: "jag lofvar och svär vid Gud och hans heliga *Ord*", anser jag utbytet betydelselöst, emedan det enligt min uppfattning är alldeles uppenbart, att "Guds heliga Ord" och "Guds heliga Evangelium" är alldeles detsamma, med det tillägg likväl, att Guds heliga ord i sjelfva verket är ännu mera omfattande än Guds heliga Evangelium.

Ty såsom vi alla veta, menas med Evangelium egentligen det Nya Testamentets evangeliska innehåll, med Guds ord i dess helhet, åter, både Gamla och Nya Testamentet. När det nu gäller att välja mellan dessa begge uttryck, finner jag, likasom den siste talaren, det ganska naturligt, att vi, såsom ett kristet folk, som egentligen hafva Nya Testamentets Evangelium till vår kunskapskälla om Gud och hans förhållande till oss människor, icke kunna hafva någon egentlig fördel af att byta ut de der orden: "Guds heliga Evangelium" mot "Guds heliga ord".

För öfrigt måste jag erkänna, att det ligger något synnerligen

*Om ändring
af gällande
edsformulär.
(Forts.)*

motbjudande för mig i dessa eder i allmänhet och att likasom Kristus säger om en annan fråga: "för eder otrohets skull tillstadde Moses", o. s. v., så är det ock endast för den orättfärdighets skull, som råder i världen, jag icke vågar yrka på, att alla eder skola helt och hållet borttagas. Ty hvad edgången beträffar, så är det något upprörande i att en människa skall stå och på förhand lofva och svärja vid sitt lif och vid sin eviga salighet, att hon skall uppfylla någonting i framtiden, som hon icke vet, om hon kan uppfylla. Alla dessa eder äro i allmänhet sådana, att man med ett verkligt ömt samvete måste känna med sig själf, att man mer eller mindre är en menedare. Detta gäller isynnerhet presteden. Kan man tänka sig något mera fruktansvärdt än det, att den unge mannen, då han inträder i den evangeliska kyrkans tjänst, skall lofva, så sant Gud honom hjälpe till lif och själ, att han alltid skall förblifva den evangeliska läran trogen, icke blott sådan den är oss gifven i Gamla och Nya Testamentets heliga skrifter, utan äfven så som dessa hafva blifvit förklarade i den oförändrade Augsburgiska bekännelsen och Upsala mötes beslut! Huru är det tänkbart, att jag med lugnt samvete skall kunna gifva en sådan försäkran på förhand, då jag af egen och äfven af andras erfarenhet vet, huru lätt en människas åskådningssätt kan undergå förändring! Att då vid själ och salighet lofva, att jag alltid *vill och skall* blifva denna lära trogen och hvarken hemligen eller uppenbarligen predika eller lära andra något, som strider emot densamma, är något högst betänkligt. Till följd af denna prested tror jag äfven, att vår svenska kyrka gått miste om ganska många dugliga krafter, som eljest skulle kommit henne till godo. Icke är denna ed för våra prester nödvändig, icke heller är den på minsta sätt betryggande för den kyrkliga lärans renhet; ty om vi börja att något granska, huru det står till med trosåskådningen hos våra prester, skola vi kanske finna en ganska brokig samling af olika åsigtter, under det hvar och en menar sig stå på den Augsburgiska bekännelsens grund. När sådana framstående kyrkor, som den engelska episkopala högkyrkan, den Würtembergiska folkkyrkan och folkkyrkan i Preussen icke föreskrifva någon ed för sina prester, utan presterna i den engelska kyrkan få afgifva en så kallad deklaration, hvilken alls icke är detsamma som en ed, samt presterna i Preussen och Würtemberg få inför biskopen eller generalsuperintendenten afgifva ett högtidligt löfte, att de vilja, så långt deras krafter sträcka sig, verka i den kyrkas tjänst och i enlighet med dess lära, inom hvilken de blifvit antagna såsom lärare, när, säger jag, dessa kyrkor kunna vara af med presteden, förstår jag icke hvarför den skall bibehållas inom svenska kyrkan. Jag skulle derfor önska, att den helt och hållet toges bort; och helt enkelt ersattes med ett högtidligt, inför Gud afgifvet löfte, att den unge presten skulle, på grund af Guds heliga ord och efter den upplysning han af detta ord fått, predika och lära i enlighet med våra bekännelseskrifter.

Detsamma må äfven gälla i allmänhet om embets- och tjänsteder, eller att de skulle, såsom den siste talaren sade, utbytas

*Om ändring
af gällande
edsformulär.
(Forts.)*

mot en bön eller åkallan till den allsmäktige Guden om hans nåd och bistånd till att uppfylla de förpligtelser, som man åtagit sig.

Nu komma vi till frågan om vittnes- och värjemålseder. Jag tror också, att tiden måhända ännu icke är mogen att borttaga de allvarliga orden, då det gäller vittneseden, ehuru jag anser, att afven der något lämpligare kunde sättas i stället för den der pantförskrifningen, hvarigenom man anses hafva förskrifvit sig för tid och evighet åt den onde, om man begått ett misstag i eden. Men det gäller dock här ingenting annat än att följa sanningen, så vidt man har förstått den.

Men med värjemålseden är det åter en helt annan historia. Jag vågar icke yrka på, att den helt och hållet skall borttagas, men icke långt ifrån. Ty att den på ett högst upprörande sätt missbrukas, är väl för hvar och en ganska väl bekant. Man får se, huru domare ålägga dessa värjemålseder för snart sagdt den allra minsta småsak.

Jag skall bedja att få anföra ett enda exempel härpå. En människa hade för icke länge sedan blifvit åtalad för olaga ölförsäljning. Han påstod inför rätten, att han icke sålt, utan bjudit på ölet, men ett vittne intygade, att han hade tagit betaldt. Han ålades värjemålsed. Nu hade han två gånger förut blifvit fäld till böter för samma slags brott. Således skulle han, om han åter fäldes, blifva af med sina handelsrättigheter, med andra ord sin timliga existens. Då lät domaren honom välja emellan timlig existens och evig salighet för två buteljer öl. Det ligger ju något ohyggligt i detta. Men man kan säga: han behöfver ju icke svära bort sig, om han är oskyldig. Men jag frågar: är det icke något högst allvarligt när fråga är om ens ekonomiska välbefinnande och ligger det icke då nära till hands, att man i nödens stund advocerar med sig sjelf och sitt eget samvete och söker tysta undanflykter tvärt emot de försäkringar man gifvit? Jag anser, att värjemålseden sätter folk allt för mycket i frestelse att begå mened, och sådan begås, fruktar jag, äfven ganska ofta, och de, som begå den, hafva väl i allmänhet icke mycken reda på lifvet efter detta eller det ansvar de iklåda sig. Det blifver sålunda i sjelfva verket en lek med det heliga och allvarliga, ja, med det allvarligaste af allt, och det är en sådan lek, som drager till förhårdelse. Och derigenom att man sålunda leker med det allvarligaste och heligaste drabbas icke blott den enskilde af en dom, utan äfven hela samhället, hela folket emedan härigenom uppstår en viss slapphet i uppfattningen af edens allvarliga betydelse. Så hörde jag t. ex. en bränvinsbrännare, som skulle svärja på, att han icke försnillat bränvin. Då någon förestälde honom: "huru kan du våga svära", svarade han: "Om tio år är allting glömdt, och i allt fall har jag icke tagit bränvin från bränneriet utan från spritbehållaren, och då kan jag ju gerna svära på, att jag icke tagit det från bränneriet". Sådan advokatyr skola vi finna litet hvarstädes, och eden mister derigenom sin helgd.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid, emedan jag ser,

att den andra frågan sedan kommer före, utan jag skall inskränka mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

*Om ändring
af gällande
edsformulär.
(Forts.)*

Herr Stråle, Wilhelm: För att ändra ett edsformulär, som under en lång följd af år har tillämpats i ett land och så att säga vuxit in i folkets begrepp, fordras det, efter mitt omdöme, mycket starka skäl. Jag vågar dock sätta i fråga, huruvida så starka skäl förefinnas, för det af Herr Casparsson gjorda och nu i dag förnyade förslaget, att borttaga inledningsorden i eden. Mig synes, som om det funnes temligen goda skäl för att bibehålla dem, utom det skäl, som redan ett par talare anfört, att vi lofva vid Gud och hans heliga Evangelium, vi som äro evangeliskt-kristne. Att icke så liten meningsskiljaktighet inom landet finnes i denna del, tror jag mig kunna antaga, och jag beder få nämna, att vid 1876 års riksdag Andra Kammaren afslog ett förslag i denna riktning, som af Herr Casparsson i dag blifvit framställt.

I fråga åter om slutorden synas mig dessa starka och tvingande skäl förefinnas; men äfven här uppstår kanske meningsskiljaktighet, och om det oaktadt, såsom jag hoppas, förslaget i denna del nu vinner bifall, har man i allt fall vunnit en synnerligt viktig förbättring i edsformuläret.

Att i sammanhang med en så viktig förändring sätta förslaget om ändring äfven af inledningsorden, befarar jag kunna leda till, att hela förslaget faller, och då har man ju icke arbetat åt det håll, som motionären sjelf önskat.

De ordalag, som Utskottet begagnat äro i öfverensstämmelse med det beslut, som Första Kammaren fattade år 1875. För min del vill jag, under erinran att genom misskrifning ordet "om" influtit i stället för ordet "när", instämma med talaren på Vesterbottensbänken. Och hemställer jag om den ändring i Utskottets förslag, att det kommer att lyda sålunda:

"att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om den förändring i gällande edsformulär att, *när* edsförpligtelse fortfarande skall afgifvas, de sista bekräftelse-orden måtte utbytas mot andra och mera lämpliga, olika för trohets- och embetseder samt olika för vittnes- och värjemålseder".

Att, såsom talaren på uplandsbänken befarade, det skulle blifva fyra olika formulär. den fruktan kan jag icke instämma i, då det synes mig klart, att man vill hafva olika slut för det ena och olika för det andra slaget af eder.

Slutligen beder jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att, hvad vittneseden angår, ändring deri icke lärer kunna ega rum på annat sätt, eller i annan ordning än 87 § Regeringsformen stadgar, och att således den frågan alltid kommer att särskildt blifva föremål för Riksdagens pröfning.

Jag vågar hemställa om bifall till Utskottets förslag med den nyss nämnda ändringen, att ordet "om" utbytes mot "när".

Herr Törneblad: Då timman är något sen, och Kammarens ledamöter icke äro så talrikt samlade, har jag tvekat att taga

*Om ändring
af gällande
edsformulär.*
(Forts.)

till ordet, men frågan är allt för vigtig för att böra affärdas utan någon närmare belysning i ett fall, som jag ännu icke hört riktigt framhållas, och som, enligt hvad jag är öfvertygad om, endast behöfver framställas för att Kammarens ledamöter skola inse, hvad det är, som man går att fatta beslut om i denna sena timme.

Jag instämmer gerna med dem som talat om olämpligheten eller olägenheten af trohets- och embetseder, samt äfven, i viss mån, med hvad som anförts rörande värjemålseder.

Men då återstår ännu ett slag af eder, som är ytterst vigtigt för hela samhällets bestånd; det är vittneseden. Jag beder Kam-maren besinna, att hela samhällets välfärd hvilat på vittnesedens helgd, och att i samma mån, som den skulle få en allt för ringa aktning, eller mista sin betydelse i folkmedvetandet och i tillämpningen, i samma stund är också samhället rättslöst, gent emot de försök, som kunna göras på det ena hållet eller på det andra att skada personer till lif eller egendom. Amnet är således icke blott grannliga, sedt ur den enskildes intresse, utan ock vigtigt från den objektiva rättens synpunkt, och om således en förändring i det afseendet skall vidtagas, måste den vidtagas efter mycken nog-grann ompröfning.

Likasom motionären är jag öfvertygad derom, att slutorden, naturligtvis af många i hög grad missförstådda, äro af beskaffenhet att påkalla en bestämd förändring.

Angående begynnelseorden åter kan man ju derom disputeras både från den ena sidan och från den andra. För min del kan jag icke finna annat än lämpligt att bibehålla dem, men skäl kunna anföras äfven för det motsatta eller för att icke bibehålla dem; och särskildt i andra land hafva blifvit anförda dylika skäl, hvilka jag måste anse ega ett visst berättigande. Men hvad jag vill fästa uppmärksamhet på, det är, att det är farligt att på fri hand i detta afseende antaga ett förslag, som går mycket längre än det närvarande.

Motionärens förslag skiljer sig i två punkter från det närvarande; Utskottets åter i endast en punkt. Jag tror därför, att, om man icke vill återremittera ärendet, det vore försigtigast att bifalla Utskottets formulering på det sätt, som af Herr Grafström blifvit yrkadt, nemligen, med utbytandet af ordet "om" emot "när", i hvilket fall man öppnade möjlighet för att åstadkomma en ganska väsentlig förbättring i edens affattande, utan att dock riskera eller äfventyra att allt för mycket bryta mot den nuvarande uppfattningen, hvilken, så vidt jag vet, i fråga särskildt om vittneseden dock ännu i allmänhet söker sig uttryck i sanningsenliga eder, om också beklagliga undantag möjligen förekomma.

Jag hemställer därför om bifall till det af Utskottet i första punkten framlagda förslag med den af Herr Grafström föreslagna ändring.

Herr Casparsson: Det är sant, att timman är sen, men jag hyser det förtroende till Kammaren, att den sätter ämnets vikt öfver timmans senhet.

Det kan ju icke nekas, att genom uteslutande af de sista bekräftelseorden mycket i denna sak vinnes, och att deras borttagande kan undanrödja många samvetsbetänkligheter, men jag tror och vet, efter hvad jag från flere håll inhemtat, att äfven begynnelseorden kräfva ett dylikt borttagande.

*Om ändring
af gällande
edsformulär.
(Forts.)*

Beträffande de föreslagna begynnelseorden har en talare från Dalarne sagt, att han icke skulle hafva något emot, om det ståt "inför Gud". Ja, den formuleringen föreslog jag både 1871 och 1875 med anledning af Justitie-kanslers-embetets förslag i frågan, men den underkändes af Första Kammaren. Då föreslog jag vid 1876 års riksdag ordalydelsen: "vid Gud och hans heliga ord", dervid följande föredömet både från Norge och Preussen. Äfven detta afslogs. Man säger att i de nuvarande begynnelseorden ligger ett uttryck för den evangeliska bekännelsen, men edens afgifvande ligger ovilkorligen inom lagens område och icke inom evangelii område; och därför är uttrycket "vid Gud och hans heliga ord", såsom ock begagnas i Norge och Preussen, efter min uppfattning vida korrektare än orden: "vid Gud och hans heliga evangelium".

Derom kan dock tvistas, och meningarne kunna vara delade, men jag befarar, att med blott den ändring, som här af Utskottet blifvit föreslagen, det motbudande i edens begående icke komme att undanröjas.

Här har ock blifvit ordadt särskildt om vittneseden. Jag tvekar att relatera tilldragelser från edgångarnes område, emedan jag fruktar att derigenom draga ned frågan inom det löjligas område. Jag kan dock icke undgå att omtala något, som nyligen inträffat i det fallet. I en stad voro nyligen åtskilliga husegare inkallade, för att de icke hade trottoarerna i ordning. En polis-konstapel uppträdde såsom vittne. Han måste för hvarje mål aflägga ny vittnesed, tills han blef så utsliten af det upprepade svärjandet, att han hemstälde, om han icke kunde slippa att upprepa eden för hvar enda mål. Domaren svarade halft snäsande: "det går icke an, ni måste för hvarje mål förnya eden". Jag frågar nu: är detta ett sätt att uppehålla vittnesedens anseende i det allmänna rättsmedvetandet? I dessa mål förekom också ett vittnesintyg, att isbeläggningen på trottoaren var *fyra* tum tjock; ett annat vittne intygade, att den var *två* tum, allt på den aflagda vittneseden. Det är alltså uppenbart, att den ene af dessa vittnade falskt, eller möjligen båda, ty det kunde ju hända, att isbeläggningen var blott *tre* tum tjock. Jag frågar: är detta sätt att tillämpa eden icke att neddraga den på ett område, dit den icke hör?

Den siste talaren sade, att, om man icke är mycket försigtig med vittneseden, så står samhället hjälplöst. Ja, mine herrar, samhället står redan hjälplöst, ty det är såsom motionären i Medkammaren säger: Det inträffar mångenstädes "att de, som hafva att vaka öfver tillämpningen af gällande lagbestämmelser om edgångar, ofta stå maktlösa emot dem, som af samvets-

*Om ändring
af gällande
cäsformulär.*
(Forts.)

eller andra skal antingen helt och hållet neka att gå ed eller fordra en annan form för dess afläggande än den lagliga“.

Denna edsfrågas lösning är så länge uppskjuten, att det icke är möjligt att undvika svårigheter. De växa blott ännu mera genom att man ytterligare uppskjuter en lösning af frågan, ty det är att befara, att hela edsinstitutionen i så fall kan komma att vackla, och Riksdagen har nu hållit på att skriva härom uti 29 år: den första skrivelsen afgafs nemligen år 1854. Jag tror icke, att denna fråga skall påskyndas med någon vådlig fart, afven om Riksdagen nu tager steget fullt ut och utesluter eller utbyter orden: “hans heliga evangelium“, som för mången vållar samvetskrupler.

I det gamla testamentet begagnades såsom ed: “vid Gud“, eller “vid lefvande Gud“, och jag tror, att för hvarje allvarligt sinne den eden är fullt lika bindande och allvarlig som de nuvarande begynnelseorden; ty den som icke tror på en lefvande personlig Gud, han fruktar icke heller att bryta eden.

Mot löftesederna rigta sig de största betänkligheter, och redan den man, Hugo Grotius, hvars trehundraåriga födelse i dessa dagar firats, uttalade sina betänkligheter mot desamma; han var den som först uppträdde med inkast mot desamma.

Han bestred deras berättigande, ty, strängt taget, skulle de innebära, att borgerliga eller kyrkliga samhället i närvarande stund hade uppnått den största möjliga fulländning, och den möjlighet ej kunde tänkas, att dess nuvarande gestalt borde gifva vika för en högre och fullkomligare utveckling. Löfteseder hafva, såsom vi veta, icke något berättigande hvarken i nya eller gamla testamentet; de hafva kommit till oss från det gamla romerska riket, som redan innan kristendomen blef statsreligion hade fullt utbildat hela sitt edsväsende.

Löfteseden med dess från den romerska rätten hemtade traditioner tror jag således icke för ett kristet folk vara något att hålla eller att taga vara på.

Som sagdt, då jag befarar, att den halfva åtgärd, som Utskottet föreslagit, låt vara att den innebär en icke obetydlig förbättring, dock icke skall leda till det mål, vi önska, har jag ansett mig skyldig att framställa ett annat förslag, mera öfverensstämmande med det, som jag i min motion har afgifvit, och hvar till jag fortfarande yrkar bifall.

Herr Widén: Här har framställts yrkande dels på en förändring i formuleringen af våra eder, dels på antagande af förslag dertill. I förra hänseendet kan jag instämma med förslagsställaren, men icke i det senare. Jag anhåller derföre, att Kammaren ville stanna vid Utskottets hemställan, som inskränker sig dertill, att frågan om den formulering, som bör sättas i stället för den hittills brukliga, skall öfverlemnas för närmare öfvervägande i Kongl. Maj:ts hand. I likhet med en föregående talare måste jag anse det vara af högsta vigt, att man här iakttager den största försig-

tighet. Ämnet är af en ömtålig beskaffenhet, och det kan icke vara lämpligt eller ens möjligt att här söka åstadkomma en formulering på stående fot. Jag befarar, att, om så skedde, vi efteråt skulle komma att finna den vara i hög grad betänklig.

Jag anhåller därför om bifall till Utskottets betänkande med den ändring, som af Herrar Grafström och Stråle blifvit ifrågasäld uti den afhandlade bimeningen.

Om ändring af gällande edsformulär.
(Forts.)

Herr vice Talmannen: Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten på en formel oegentlighet i den föreliggande framställningen. Det heter nemligen, "att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om den förändring uti gällande edsformulär, att, om edsförpligtelse fortfarande skall afgifvas, de sista bekräftelseorden måtte utbytas mot andra och mera lämpliga, olika för trohets- och embetseder samt olika för vittnes- och värjemålseder."

Nu kan Kongl. Maj:t icke af egen maktfullkomlighet ändra vittneseden, som är införd i den allmänna lagen, lika litet som domareeden, i fall man vill hänföra den, såsom man bör göra, till en embetsed. Under sådant förhållande borde skrifvelsen vara så affattad, att en proposition till Riksdagen af Kongl. Maj:t begärdes i de hänseenden, der Kongl. Maj:t icke af egen maktfullkomlighet kan fullgöra hvad Riksdagen skulle komma att begära, i fall den föreliggande skrifvelsen skulle komma att afgå.

Af detta skal anhåller jag om återremiss af första punkten i förevarande betänkande.

Herr Stråle, Wilhelm: Jag böjer mig naturligtvis för den åsigt, som af Herr vice Talmannen här har blifvit uttalad, och instämmer i yrkandet om återremiss. Jag tillåter mig endast anmäla, att samma beslut, som nu blifvit föreslaget, är fattadt af Kammaren vid 1875 års riksdag.

Sedan Herrar *Casparsson, Törneblad, Grafström, Widén* och *Berg* härpå återkallat sina yrkanden, och öfverläggningen förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende å förevarande punkt numera endast återstode yrkandet, att densamma skulle till Utskottet återförvisas, hvarefter proposition gjordes på detta yrkande och besvarades med ja.

2 punkten.

Herr vice Talmannen: Jag hemställer, att äfven denna punkt måtte återremitteras, på det att betänkandet i sin helhet måtte kunna blifva föremål för Utskottets öfvervägande och Kammarens behandling.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och punkten återförvisades till Utskottet.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda memorial N:o 36, med förslag till voteringspropositioner med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel.

1 punkten.

Kammaren godkände den af Utskottet föreslagna voteringsproposition och lade Utskottets yttrande i den senare delen af punkten till handlingarna.

2 punkten.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

3 punkten.

Bifölls.

4 och 5 punkterna.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Anmälades och bordlades Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 26, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående skyldighet för ny egare af jord att svara för utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte blifvit bestämdt, dels ock enskild motion i ämnet; samt

N:o 27, i anledning af väckta motioner om ändrad lagstiftning angående patent.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammaren åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
